

Diplomová práce

Netradiční vzdělávací aktivity ve výuce zeměpisu: náměty pro výuku Jihozápadní Asie na základní škole

Studijní program:

N0114A300076 Učitelství pro 2. stupeň základních škol

Studijní obory:

Anglický jazyk
Zeměpis

Autor práce:

Bc. Iva Kořínková

Vedoucí práce:

Mgr. Emil Drápela, Ph.D.
Katedra geografie

Liberec 2023

Zadání diplomové práce

Netradiční vzdělávací aktivity ve výuce zeměpisu: náměty pro výuku Jihozápadní Asie na základní škole

<i>Jméno a příjmení:</i>	Bc. Iva Kořínková
<i>Osobní číslo:</i>	P20000900
<i>Studijní program:</i>	N0114A300076 Učitelství pro 2. stupeň základních škol
<i>Specializace:</i>	Anglický jazyk Zeměpis
<i>Zadávací katedra:</i>	Katedra geografie
<i>Akademický rok:</i>	2020/2021

Zásady pro vypracování:

Tato diplomová práce je zaměřena na výuku tématu Jihozápadní Asie na druhém stupni základních škol. Práce je složena z teoretické a praktické části. Teoretická část je zaměřena na rešerši odborné a populárně-naučné literatury, a zasazení tématu Jihozápadní Asie do Rámcového vzdělávacího programu České republiky a školního vzdělávacího programu ZŠ Na Výběžku. Předmětem praktické části je soubor netradičních vzdělávacích aktivit ve výuce tohoto regionu a reflexe vybraných aktivit. Cílem diplomové práce je zpracovat podpůrné materiály, které mohou učitelé sloužit jako didaktická a metodická opora ve výuce.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

Jazyk práce:

tištěná/elektronická

Čeština

Seznam odborné literatury:

ČAPEK, Robert. Líný učitel: jak učit dobře a efektivně. Praha: Raabe, [2017]. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-344-5.

ČAPEK, Robert. Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnotících metod. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.

ČAPEK, Robert. Uč jako umělec: malá kniha o velkých vzdělávacích myšlenkách. Ilustroval Radek PETŘÍK. V Brně: Jan Melvil Publishing, 2020. Briquet. ISBN 978-80-7555-105-4.

GINNIS, Paul. Efektivní výukové nástroje pro učitele: strategie pro zvýšení úspěšnosti každého žáka = The teacher's toolkit : raise classroom achievement with strategies for every learner. Ilustroval Les EVANS. Praha: Euromedia Group, 2019. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-7617-582-2.

KÜHNLOVÁ, H.: Vybrané kapitoly z didaktiky geografie. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997, 55 s. ISBN 8071843768

PETTY, G.: Moderní vyučování. Praha, Portál, 1996

PRŮCHA, J., Moderní pedagogika. 4. aktual. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-503-5

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J.: Pedagogický slovník. Praha: Portál, 1995.

SIEGLOVÁ, Dagmar. Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2254-7.

VALIŠOVÁ, A., et al. Pedagogika pro učitele. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3357-9

VÁVRA, J. Didaktika geografie 1. Od vzdělávacího programu. Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině v zeměpisu na ZŠ, na příkladu tématu Světový oceán. vyd. Liberec, TUL, 2006. 93 s. ISBN 80-7372-083-3

Vedoucí práce:

Mgr. Emil Drápela, Ph.D.

Katedra geografie

Datum zadání práce:

26. srpna 2021

Předpokládaný termín odevzdání: 30. dubna 2022

L.S.

prof. RNDr. Jan Píček, CSc.
děkan

doc. RNDr. Kamil Zágorský, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 7. října 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má diplomová práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Ráda bych tímto způsobem poděkovala vedoucímu této práce panu Mgr. Emilu Drápelovi Ph.D. za odborné vedení, podporu, vstřícnost a trpělivost, které mi poskytoval nejen po celou dobu psaní práce, ale také během mého studia. Dále bych chtěla poděkovat mým kolegům ze ZŠ Kaplického a spolužákům z FP TUL za podporu a pomoc při studiu. V neposlední řadě děkuji mé rodině a příteli za podporu, důvěru a trpělivost během celého studia.

Anotace

Diplomová práce je zaměřena na výuku tématu jihozápadní Asie na druhém stupni základních škol prostřednictvím netradičních aktivit. Teoretická část je zaměřena na rešerši odborné a populárně-naučné literatury, a zasazení tématu do rámcového vzdělávacího programu České republiky a školního vzdělávacího programu ZŠ Kaplického v Liberci. Předmětem praktické části je soubor netradičních vzdělávacích aktivit, které lze při výuce tohoto regionu použít. Cílem diplomové práce je představit podpůrné materiály, zdroje a nástroje, které mohou učitelé sloužit jako didaktická a metodická opora ve výuce.

Klíčová slova

jihozápadní Asie, netradiční aktivity, didaktika geografie, kurikulum, podpůrný materiál pro výuku

Annotation

The diploma thesis focuses on teaching the topic of Southwest Asia in lower secondary schools through non-traditional activities. The theoretical part is focused on a search of professional and popular science literature, and setting the topic in the framework educational program of the Czech Republic and the school educational program of ZŠ Kaplického in Liberec. The subject of the practical part is a set of non-traditional educational activities that can be used in teaching this region. The aim of the thesis is to present supporting materials, resources and tools that can be used as didactic and methodological support for teachers in teaching.

Key words

Southwest Asia, non-traditional activities, methodology of geography, curriculum, teaching support material

Obsah

Úvod.....	5
1 Proč učit netradičně	7
1.1 Žáci rozdílní, a přesto stejní	8
1.2 Role učitele	9
2 Cíle vzdělávání	12
2.1 Taxonomie kognitivních cílů	12
2.1.1 Taxonomie afektivních cílů.....	13
2.1.2 Taxonomie psychomotorických cílů	14
3 Výukové metody	15
3.1 Klasifikace výukových metod	15
3.1.1 Metody klasické	15
3.1.2 Metody aktivizující	16
3.1.3 Metody komplexní	17
4 Zasazení tématu do kurikulárních dokumentů České republiky	20
4.1 Zasazení tématu do RVP	21
4.1.1 Postavení tématu v RVP a jeho cíle	21
4.1.2 Klíčové kompetence	23
4.2 Zasazení tématu do vybraného ŠVP	26
4.2.1 ZŠ Kaplického a její ŠVP.....	27
4.3 Role zeměpisu a tématu jihozápadní Asie v ŠVP ZŠ Kaplického	28
4.3.1 Zasazení tématu do tematického plánu	29
5 Jihozápadní Asie.....	31
5.1 Fyzicko-geografická charakteristika jihozápadní Asie.....	32
5.2 Humánně-geografická charakteristika jihozápadní Asie.....	34
6 Aktivity pro výuku jihozápadní Asie	37
Závěr.....	63
Použité zdroje.....	64
Zdroje obrázků	68
Zdroje obrázků ve vybraných aktivitách	69

Seznam zkratek

ČR	- Česká republika
IVP	- Individuální vzdělávací plán
JZ	- Jihozápadní
RVP ZV	- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
RVP	- Rámcový vzdělávací program
ŠVP	- Školní vzdělávací program
ZŠ	- Základní škola

Seznam obrázků

Obr 1: Bloomova revidovaná taxonomie	13
Obr 2: Maňáková klasifikace výukových metod.....	19
Obr 3: Systém kurikulárních dokumentů v ČR.....	20
Obr 4: Popis výuky zeměpisu v 7. ročníku v ŠVP ZŠ Kaplického.....	28
Obr 5: Tematický plán pro 7. ročník - ZŠ Kaplického.....	30
Obr 6: Mapa vybraných států JZ Asie.....	31
Obr 7: Obecně geografická mapa.....	32
Obr 8: Tematická mapa deskové tektoniky a vulkanismu	34
Obr 9: Zalidnění států JZ Asie	35
Obr 10: Ohniska napětí v JZ Asii.....	36

Úvod

Výuka regionů v zeměpisu bývá náročná zejména v případě, když se učitel snaží nepředávat požadované znalosti a dovednosti ve stále stejném stylu. Náročnost tohoto okruhu může být vyšší, pokud se zaměříte na asijský region. Vzhledem k objemu látky a počtu hodin je poté relativně obtížné předat potřebné informace v zajímavé formě. Tato domněnka je primárním důvodem pro vytvoření této práce.

Dalším důvodem je fakt, že svět se neustále mění a dnešní společnost už od žáků nevyžaduje pouze znalosti, ale i tzv. měkké dovednosti. Spojení znalostí, měkkých dovedností, postojů a hodnot představuje soubor klíčových kompetencí, který by podle rámcového vzdělávacího systému České republiky měl být na školách rozvíjen.

Cílem diplomové práce bude představení netradičních aktivit, které by mohly učitelům zeměpisu nejen ulehčit práci a vnuknout inspiraci pro samotnou výuku, ale také rozšířit jejich zdroje. Pro samotné žáky by mohl být atraktivní jiný způsob výuky tohoto tématu a vést k jejich vyšší aktivitě a autonomii.

Slovní spojení netradiční aktivity v názvu této diplomové práce může některé lidi překvapit, nadchnout, zklamat či naštvat. Jde o velmi subjektivní pohled, jelikož každý učitel si pod netradiční aktivitou představí něco jiného. Pro jednoho bude, např. použití neúplných QR kódů ve výuce něco přirozeného, pro jiného něco naprosto cizího. Název byl zvolen tak, aby naznačoval, že dané téma nebude vyučováno frontálním stylem výuky.

Teoretická část bude nejdříve zaměřena na důvody, proč učit pomocí netradičních aktivit. Ty budou rozvíjeny v podkapitolách, které se věnují současné společnosti, žákům a roli učitele. Následující kapitoly se budou zabývat cíli vzdělávání a výukovými metodami, jež doplní předchozí důvody k netradiční výuce. Následně budou analyzovány kurikulární dokumenty České republiky a ZŠ Kaplického v Liberci a zasazení tématu jihozápadní Asie v nich. Pátá kapitola se bude věnovat stručnému úvodu do regionu z fyzicko-geografického a humánně-geografického pohledu. Závěr je bude zaměřen na cíle, které se s vybranými aktivitami pojí.

Praktická část představí soubor netradičních aktivit, které budou rozděleny dle dvou hledisek. Prvním hlediskem bude hlavní vyučovací cíl aktivity tedy, zda je určena k aktivitě žáků, poznání tématu či jeho zopakování. Druhým hlediskem bude zaměření tématu,

zda se týká přírodních podmínek, obyvatelstva, hospodářství, nebo není konkrétně zařazeno. Součástí každé aktivity budou postup činnosti, časová dotace, cíle, seznam pomůcek, případné variace a v některých případech i pracovní listy.

1 Proč učit netradičně?

„Pokrok není možný bez odchýlení se od norem.“

Frank Zappa

Tato práce se věnuje alternativním aktivitám ve výuce, tedy aktivitám, které jsou jiné než ty tradiční. Někteří lidé by si mohli položit otázku, proč zveřejňovat další aktivity, když už jich existuje dost a jsou efektivní? Proč chtít dělat věci jinak? Proč nepokračovat v tom, na co jsme zvyklí, že funguje?

Hughes tvrdí, že v minulosti se vyučovalo spíše jakousi metodou pokusů a omylů, jelikož o učení toho nebylo příliš známo. Nicméně doba postoupila a existuje mnoho studií, které se k učení vyjadřují. Pokud dojde ke sladění metod výuky s procesem učení, je vysoká šance, že dojde k řešení problémů, které souvisí s neuspokojivými výsledky učení. Jak moderní uvědomělý učitel, tak i manažer školy by měli mít toto „sladění“ za jeden z jejich cílů. (Hughes in Ginnis 2017, s. 4).

Celý koncept vzdělávání je propojen s širokým množstvím oblastí, které náš život ovlivňují. Jedním z nich je ekonomika. Většina zemí si uvědomuje, že vzdělávání a ekonomika existují ve vzájemně závislém vztahu. Jeden bez druhého se nemůže kvalitně rozvíjet. V posledních letech pozorujeme, že ekonomika se mění. Rozvíjí se mnohem rychleji než vzdělávání, které je v mnoha zemích stále poháněno zastaralým chápáním potřeb výrobních továren, nikoliv novou – informační dobou. Dnes, stejně jako před několika desítkami let, představují docházka, dochvilnost, dodržování pravidel, přijímání rozhodnutí od „vedoucího“, uvědomění si vlastního místa ve společenském žebříčku, dostatečné znalosti a schopnosti, současné kurikulum (Ginnis 2017, s. 8). Těchto kompetencí by mělo být stále dosaženo. Nicméně je potřeba připomínat, že současné podniky volají také po flexibilitě, kreativním řešení problémů, schopnosti pohotových reakcí, týmové práci, sebeřízení a sofistikovaných komunikačních schopnostech.

Část společnosti se může domnívat, že výsledky učení lze podstatně změnit tím, že dojde k úpravě kurikula a jeho obsahu. Tato úvaha je dle Ginnise nesmyslná, jelikož druhy změn, které jsou nezbytné pro úspěch moderní ekonomiky, uzdravení sociálních neduhů a osobního naplnění jsou zakořeněny ve způsobu, jakým učení probíhá, nikoli v tom, co se učí. Tuto myšlenku potvrzuje i kognitivní vědec John Bruer, který tvrdí, že bychom se měli zabývat tím, jakým způsobem učíme, stejně tak jako jsme se tradičně zabývali tím, co učíme (Bruer in Ginnis 2017, s. 8).

1.1 Žáci rozdílní, a přesto stejní

Dnes a denně slyšíme, jak je dnešní generace nevychovaná, neschopná, hysterická, líná, zkrátka horší než ta předešlá. Toto se však říkávalo i o té generaci, která na tu dnešní nadává. Mezigenerační rozdíly a s nimi související odlišné pohledy na přístup k životu mezi generacemi mladšími a staršími nejsou novým fenoménem.

Pravděpodobně se na jednoznačné charakteristice dnešních žáků neshodneme. Na čem se však shodneme je, že dnešní dospívající mládež vyrůstá (stejně jako generace předchozí) ve zcela specifických společenských podmínkách. V současné době jde zejména o dobu informačních technologií, globalizace, digitalizace, dostupnosti „všeho a na počkání“ a v několika posledních měsících i rozvoj umělé inteligence (Sak, Saková in Hlobilová 2011, s. 2).

Výše zmíněné specifické podmínky napovídají, že dochází ke změně způsobu zpracování informací, udržování pozornosti, přístupu k učení a zapojování se do výuky. Ať se nám to líbí, nebo ne, technologie od vzdělávání již nelze oddělit, a ze strany učitelů je potřeba hledat nové přístupy k předávání znalostí, dovedností i zkušeností, které jsou dnešní generaci bližší.

Na první pohled by se mohlo zdát, že již zmíněná digitalizace a globalizace činí svět mladých ve všech ohledech jednodušším. Na druhou stranu je potřeba si uvědomit, že žáci, kteří chtějí uspět ve škole a na pracovním trhu, se musí více než kdy dříve umět zorientovat v nepřehledném množství zdrojů a rozpoznat, které informace jsou přínosné, které nepotřebné a které zavádějící. Musí být také schopni požadované informace nalézt a soustavně nad nimi kriticky přemýšlet. To však není vše, co se od nich ve studiu očekává. Správné zacházení s informacemi nestačí. Pokud mají být studenti schopni vědomosti získané při studiu použít, musí rozvíjet individuální komunikační dovednosti. Nejen ve škole či v práci, ale i ve svém okolí budou muset vyjádřit vlastní názor, racionálně argumentovat, efektivně vyjednávat a řešit problémy (Sieglová, 2019, s. 20).

V neposlední řadě nesmíme zapomenout na rozdíly mezi současnými vrstevníky. Ginnis (2017, s. 14-17) uvádí, že se mohou lišit v mnoha ohledech, např.

- mozek
- strava
- spánek
- genetika
- socioekonomické a sociokulturní podmínky
- Bernsteinův jazykový kód¹.

1.2 Role učitele

Úkolem učitele je, aby se všichni žáci naučili vše, co je potřeba. Výzva nastává ve chvíli, kdy si člověk uvědomí, jak moc se jednotliví žáci liší (viz předchozí kapitola). Nicméně, uklidňující může být, že všichni žáci jsou si v několika případech podobní. Ginnis (2017, s. 19) uvádí čtyři společné znaky:

1. *Každý si na to musí přijít sám.*

Leslie Hart již v 80. letech 20. století uvedl, že rozpoznávání podstaty věci a jevů závisí ve velké míře na tom, jakou zkušenost člověk do určité situace přináší. To vysvětluje, proč každý žák chápe jinak a jiným tempem. To je jedním z několika důvodů, proč by učitelé měli diferencovat své aktivity. Je přirozené, že u některých žáků je potřeba vysvětlit dané téma několikrát a jiným způsobem, než konečně naleznete pevný základ porozumění, na kterém je možné dále stavět (Hart 1983 in Ginnis, 2017, s. 19-20).

2. *Zážitky, které jsou multisenzorické, dramatické, neobvyklé či emočně silné, si žáci pamatují déle a podrobněji než běžné všední zážitky.*

Druhý bod byl potvrzen mnoha výzkumy. Ginnis uvádí jako důkaz (2017, s. 41) výzkum, který provedla společnost Specific Diagnostic Studies ve městě Rockville v americkém Marylandu s 5 300 žáky, odhalil, že v jakékoli třídě, v jakékoli škole a v rámci jakéhokoli předmětu je vždy průměrně:

29 % žáků s vizuální dominancí

¹ Bernstein rozlišil dva jazykové kódy, které jedinec ve své komunikaci – v závislosti na svém sociokulturním prostředí používá: kód propracovaný a kód omezený. Děti z tzv. nižší třídy si osvojují převážně omezený kód, zatímco děti z tzv. střední třídy užívají převážně propracovaný kód. Tyto rozdíly mají důsledky především ve vzdělávání a následném profesním uplatnění (Průcha 1975).

34 % s auditivní dominancí

37 % žáků s kinestetickou dominancí.

Žáci, kteří upřednostňují učení prostřednictvím vizuálních prvků, se učí lépe pomocí textu psaného nežli čteného, nejlépe ze svých vlastnoručně psaných poznámek, které obsahují různá podtrhávání, zvýrazňování, obrázky, schémata, apod. (Dunn 1978 in Jelínek 2016, s. 23)

Ti s auditivní preferencí upřednostňují zvuk. To znamená, že se nejlépe učí posloucháním ostatních, diskuzí o daném tématu či přeříkáváním látky pomocí aktivního vybavování.

Největší skupina, tedy ti s kinestetickou preferencí, potřebují učení “dělat”. Někteří z nich si vystačí s dotykem - sestaví model, uspořádají karty, něco skládají, seřazují, zkrátka s něčím manipulují. Jiní potřebují být fyzicky aktivní – předvádět nějaký proces, pantomimu, jít na exkurzi (Ginnis 2017, s. 42)

Žáci, jejichž potřeby nejsou v tomto směru uspokojeny, bývají roztěkaní, znuzení a neposední, což může v některých případech vést k jejich nižší úspěšnosti. Bylo by ideální, kdyby každá hodina obsahovala prvky ze všech tří učebních stylů, avšak ne u všech to jde. Učitel se však může snažit, aby témata prezentoval střídavým způsobem a vyhověl tak většině žáků (Dunn 1989 in Ginnis 2017, s. 42).

3. Každý potřebuje cítit emoční jistotu a psychické bezpečí.

Třetí bod je zaměřen na emoce. Ty mají vliv na poznávací procesy u lidí zejména při učení. Právě pozitivní emoce rozšiřují jedincovu pozornost, zvyšují jeho tvořivost, usnadňují zapamatování látky a její následné vybavení nebo jedinci napomáhají chápání souvislostí (Stuchlíková 2003 in Mareš 2013, s. 77). Významný americký psycholog 20. století Carl Rogers tvrdil, že aby bylo vzdělávání dobré, musí být spojeno s pozitivní emocí. Na základě toho Čapek konstatuje, že vzdělávání musí být zábavné, probíhat v pozitivní atmosféře a v podporujícím klimatu. V jeho pojetí by se žáci měli bavit prostřednictvím zajímavých úkolů, kreativní prací, experimentováním, hledáním a objevováním. Učitel by měl tento typ práce připravit a na jejich zábavě se podílet – motivováním, mentorováním a vedením (Čapek 2020, s. 45).

4. Žáci jsou více motivovaní, angažovaní a otevření učení, mají-li nad svým učením určitou kontrolu.

Poslední případ je věnovaný spoluúčasti žáka na výuce. Dle Čapka jakákoliv volba žáka zvyšuje jeho participaci na výuce, zlepšuje klima ve třídě a vede k jeho větší motivaci ke vzdělávání (Čapek 2020, s. 108).

Ginnis zastává názor, že: „Přijetí různých stylů učení je příkladem překážek, které musí učitelé překonat. Dáme-li žákům možnost volby, budeme-li s nimi probírat jejich potřeby, budeme-li jednat o konečných termínech a hodnoceních, budeme-li aktivně zvyšovat jejich sebevědomí prostřednictvím pozorného používání jazyka, přispějeme tím k možnosti dosažení úspěchu všech žáků. (Ginnis 2017, s. 61)

2 Cíle vzdělávání

Cíle výuky jsou jedním z několika determinantů výuky. Skalková charakterizuje cíl vyučování jako zamýšlený a očekávaný výsledek, k němuž učitel v součinnosti se žáky směřuje (Skalková 2007, s. 119). Tento výsledek může být změnou ve vědomostech, dovednostech, vlastnostech, hodnotových orientacích, osobnostním či sociálním rozvoji žáků (Vališová, Kasíková, Bureš 2011, s. 137). Jesenská uvádí, že stanovení cílů je důležité z několika důvodů:

1. Uvědomění si cíle umožňuje člověku zvolení vhodné cesty k dosažení daného stavu. V případě učitele jde o rozhodnutí a uspořádání učiva, učební činnosti žáků, organizační formě výuky a dalších faktorech.
2. Stanovený cíl umožňuje učiteli i žákům zjistit, zda jej dosáhli, případně zhodnotit úroveň dosažení.
3. Člověk, který zná svůj cíl, je více motivovaný a odhodlaný cíle dosáhnout. To stejné platí nejen o učiteli, ale i o žácích samotných (Jesenská 1986 in Kalhous, Obst 2009, s. 275).

2.1 Taxonomie kognitivních cílů

Kalhous a Obst zmiňují, že školy a učitelé jsou často kritizováni za to, že žáky nevedou ke schopnosti myslet, aplikovat učivo do praxe. Místo toho stále kladou důraz na zapamatování a prostou reprodukci učiva. (Kalhous, Obst 2009, s. 279). Tito učitelé se mohou inspirovat taxonomií výukových cílů, která je užitečným nástrojem pro dosažení různých stupňů kognitivních, afektivních či psychomotorických cílů.

Naplnění kognitivních cílů má podobu změny ve znalostech a intelektových dovednostech. Existuje řada klasifikací poznávacích cílů. V této práci bude stručně popsána Bloomova taxonomie, která je mezi mnoha učiteli nejznámější. Tuto klasifikaci navrhl americký psycholog a pedagog Benjamin Bloom společně se svými kolegy v 50. letech 20. století (Kühnlová 1997, s.). Učitelům slouží nejen jako nástroj k logickému propojení učiva a činnosti žáků, ale i k poskytnutí lepší zpětné vazby o tom, na jaké úrovni žák zvládl daný úkol. Taxonomie je složena ze šesti stupňů kognitivních cílů a doplněna o aktivní slovesa používaná pro vymezení cílů vyučování.

Obr 1: Bloomova revidovaná taxonomie
Zdroj: Vesmir 2021

Autorka zveřejnila Bloomovu taxonomii, jež byla revidována Krathwohem v 90. letech 20. století. Původní verze stejně jako revidovaná obsahuje šest stupňů kognitivních cílů. Ty však nejsou tvořeny slovesy. Co více, nejvyšším kognitivním cílem bylo žákovo „hodnocení“ namísto aktuálního „tvoření“.

2.1.1 Taxonomie afektivních cílů

Afektivní či výchovné cíle jsou zamýšlené změny v oblasti emočního prožívání, postojů, zájmů, motivace a hodnot žáka. Učitelé tyto cíle většinou stanovují i realizují implicitně. Příkladem může být skupinová práce, kdy žáci „procvičují“ spolupráci, schopnost argumentovat a tolerovat odlišné názory či prožívání radosti či smutku z úspěchu či neúspěchu. V porovnání s kognitivními cíli mají ty efektivní dlouhodobý charakter a jejich realizace je obtížně kontrolovatelná. Dosažení cílů lze hodnotit zejména pozorováním žáka, jeho chováním a kontaktem s žákem samotným. (Kalhous, Obst 2009, s. 279-281).

Krathwohlova taxonomie je složena z pěti kategorií, které na sebe postupně navazují. Jedinec musí dosáhnout hodnotového cíle na určité úrovni, aby mohl dosáhnout cílů na vyšší úrovni (dochází k tzv. postupnému zvnitřňování):

1. Přijímání (vnímavost)

Žák je ochoten přijímat či vnímat daný subjekt. Jde o hlavní předpoklad pro úspěšné dosažení cíle.

2. Reagování na ně

Tento stupeň se od pouhé vnímavosti k jevům liší žákovou zvýšenou aktivitou a zainteresovaností.

3. Oceňování hodnoty

Žák akceptuje určité skutečnosti, případně je oceňuje jako užitečné či žádoucí.

4. Integrovaní hodnot

V této fázi dochází k integrování a strukturování hodnotového systému žáka.

5. Integrace hodnot v charakteru

Na nejvyšší úrovni získávají hodnoty pevné místo v hodnotové hierarchii žáka, která ovlivňuje jeho chování. (Kalhous, Obst 2009, s. 284-285)

2.1.2 Taxonomie psychomotorických cílů

Změn u žáka lze dosáhnout i v oblasti psychomotorické. Zde hovoříme o cílech, které se týkají pohybových dovedností. Autorem nejznámějšího třídění psychomotorických cílů je H. Dave. Tato taxonomie obsahuje pět úrovní osvojování si pohybových dovedností.

- 1. Imitace** – žák pozoruje předvedenou pohybovou činnost a je schopen ji napodobit.
- 2. Manipulace** – žák je schopen provádět pohybovou činnost na základě instrukce.
- 3. Zpřesňování** – žák je schopen provádět pohybovou činnost přesněji, s menšími chybami.
- 4. Koordinace** – žák dokáže provádět několik různých činností souběžně nebo v požadovaném sledu tak, že jeho pohyby jsou v žádoucím souladu, koordinované, s minimálními chybami.
- 5. Automatizace** – na této úrovni si žák osvojil psychomotorickou dovednost tak, že některé její prvky provádí automatizovaně. Činnost provádí s velkou efektivitou a přesností.

Pohybová činnost se postupně stává efektivnější, tj. je při ní dosahováno vyššího výkonu s menší vynaloženou energií. Podobně jako u kognitivních a afektivních dovedností i zde musí být dosaženo nižší úrovně, aby mohlo být dosaženo té vyšší (Kalhous, Obst 2009, s. 288).

3 Výukové metody

Vyučovací metodu chápeme jako způsob záměrného uspořádání činnosti učitele a žáků, které směřují ke stanoveným cílům (Skalková 2007, s. 181). Množství výukových metod je velmi rozsáhlé a neustále se rozšiřující. Každá z nich má své klady a zápory, není možné vybrat si jen jednu z nich a aplikovat ji navždy a ve všech třídách. Čapek věří, že pestré výukové metody jsou nutné pro všestranný rozvoj žáků. Díky pestrým a zábavným aktivitám zlepšujeme jejich vztah k předmětu i naší osobě, a tak mnohem lépe přijímají i nezábavné činnosti, kterým se nelze vždy vyhnout. V neposlední řadě aplikací odlišných metod poskytujeme většímu počtu žáků šanci k předvedení dobré práce a dosažení úspěchu, což vede ke kladnému třídnímu klimatu (Čapek 2015, s. 41-45).

Učitelův výběr je závislý na mnoha faktorech. Mísařová a Hercík (2013) mezi nejdůležitější řadí:

- cíle a úkoly výuky;
- obsah a metody daného oboru;
- úroveň fyzického a psychického rozvoje žáků;
- předchozí zkušenosti a vědomosti žáků;
- zvláštnosti třídy – skupiny žáků
- vnější podmínky, možnost využití vyučovacích prostředků;
- osobnost učitele.

3.1 Klasifikace výukových metod

Z důvodu rozsáhlého množství metod a jejich klasifikací vybrala autorka užší výběr ze známé Maňákovy klasifikace výukových metod. Maňák a Švec (2003) rozlišují tři základní skupiny, klasické, aktivizující a komplexní.

3.1.1 Metody klasické

Klasické metody jsou děleny na metody slovní, které dále členíme na monologické (vysvětlování, popis, vyprávění), dialogické (diskuze, rozhovor, dramatizace) a metody práce s učebnicí, knihou. V zeměpise je vhodné slovní metody uplatnit ve vyprávění zážitků

z návštěvy cizí země, pochopení vztahů, příčin, souvislostí či například posílení kritického myšlení.

Druhou skupinou klasických metod jsou metody názorně-demonstrační. Tento typ metod se uplatňuje v etapě smyslového zprostředkování učiva. Z výše zmíněného výzkumu je prokázáno, že lidé si více pamatují to, co vidí než to, co slyší (záleží na typu paměti - vizuální, auditivní). Nicméně, je důležité si uvědomit, že skupinu těchto metod nelze vnímat izolovaně, naopak, jejich vazby s metodami slovními a praktickými jsou velmi úzké. (Maňák, Švec 2003, s. 77). Metody názorně demonstrační se liší stupněm názornosti.

První a nejstarší metodou je předvádění a pozorování předmětů a jevů (Maňák, Švec 2003, s. 78). V případě zeměpisu se žáci učí vést poznámky a záznamy, pozorovat jevy a zjištěné výsledky zpracovávat do tabulek a grafů. Základními podmínkami úspěšného pozorování je vysvětlení cíle a obsahu pozorování a pozornost žáků (Mísařová, Hercik 2013). Druhou metodou je práce s obrazem a grafickým materiálem. Žák se v hodinách zeměpisu setká s různými schémata, mapami, ilustracemi, grafy či diagramy. Údaje z těchto materiálů se analyzují a hodnotí. Poslední metodou z názorně-demonstrační skupiny je instruktáž, jež patří mezi osvědčené a ve školní praxi hojně využívané metody. Používá se zejména při vytváření pohybových, pracovních, technických nebo například sociálních dovedností. Instruktáž se v hodinách zeměpisu uplatňuje především při používání přístrojů, např. meteorologických, práci s mapou a glóbusem nebo při modelování geomorfologických tvarů. (Mísařová, Hercik 2013).

Poslední skupinou klasických metod jsou metody dovednostně-praktické. Tyto metody se zaměřují zejména na postupy, které kultivují žákovy činnosti vedoucí k osvojení psychomotorických a motorických dovedností a k tvorbě materiálních produktů. (Maňák, Švec 2003, s. 91). Mezi dovednostně-praktické metody řadíme vytváření dovedností (práce s mapou, orientace v terénu, měření vzdáleností, atd.), napodobování, manipulování, laborování a experimentování a v neposlední řadě i produkční metody, jejichž výsledkem je produkt praktické činnosti (např. mapa, klimadiagram, napodobení povrchu pomocí modelíny, atd.). (Mísařová, Hercik 2013).

3.1.2 Metody aktivizující

Jedná se o metody, jež jsou definovány jako postupy, které vedou výuku tak, aby se výchovně-vzdělávacích cílů dosahovalo především vlastní učební prací žáků, přičemž se klade důraz na myšlení a řešení problémů (M. Jankovcová, J. Průcha, J. Koudela,

1988 in Maňák, Švec, s. 105). Tato skupina metod zahrnuje metody diskusní, heuristické, situační, inscenační či didaktické hry. Každá z těchto metod u žáků rozvíjí jinou dovednost.

Diskusní metoda spočívá ve využití svých znalostí a uvádění správných argumentů, které vedou k nalezení společného řešení určitého problému či tématu. Tématem diskuze může být *migrace*. V tomto případě žáci posilují řadu klíčových kompetencí, např. komunikativní, personální a sociální či kompetence k řešení problémů.

Heuristické metody podporují rozvoj podobných kompetencí, avšak mají odlišný charakter a postup. Žáci často musí identifikovat problém, provést analýzu, vytvořit a ověřit hypotézy a nakonec stanovit závěry (Maňák, Švec 2003, s. 114).

Didaktická hra neboli spontánní činnost dětí, která sleduje didaktické cíle, je další metodou, která přispívá k rozvoji samostatného a tvořivého myšlení žáků. V případě správného stanovení edukačního cíle, přípravy materiálu a postupu je didaktická hra vhodným prostředkem pro intenzivnější zapojení žáků do výuky, vyšší koncentraci a tím i zvýšenou motivaci. Jako příklad didaktických her můžeme uvést různé kvízy, soutěže, problémové úlohy, simulační hry atd (Petty 2008, s. 195).

3.1.3 Metody komplexní

Maňák tvrdí, že komplexní metody se od klasických a aktivizujících výukových metod liší především tím, že jde o složité metodické útvary, které předpokládají různou, ale vždy ucelenou kombinaci a propojení několika základních prvků didaktického systému, jako jsou metody, organizační formy výuky, didaktické prostředky či životní situace. Tato skupina je ze tří skupin ta nejrozsáhlejší, a tak zahrnuje nejvíce metod, např. frontální výuku, skupinovou výuku, brainstorming, projektovou výuku či otevřené učení.

Konkrétně projektová výuka nabývá v posledních letech na popularitě. Průcha (2003, s. 226) v Pedagogickém slovníku definuje projektovou výuku jako metodu, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentováním. Coufalová (2006, s. 11) uvádí několik znaků, které má projektová výuka mít, aby tak mohla být nazývána:

- projekt vychází z potřeb a zájmů dítěte,
- projekt je interdisciplinární,

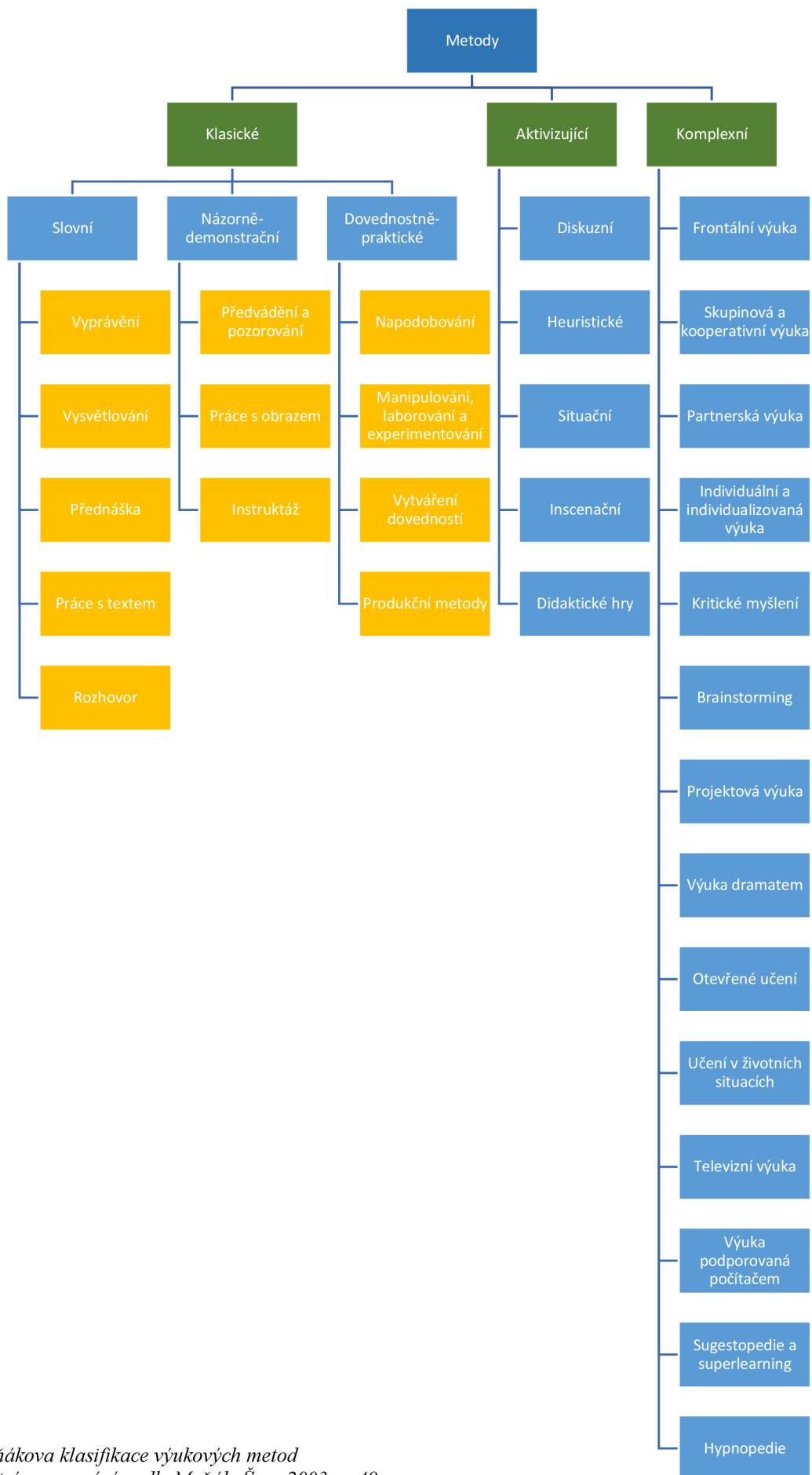
- práce žáků v projektu přináší konkrétní produkt, tj. výstup, který se účastníci projektu prezentují,
- projekt se zpravidla uskutečňuje ve skupině,
- projekt vychází z konkrétní a aktuální situace, která se neomezuje jen na prostředí školy.

Obdobně jako u heuristické metody i zde nalezneme několik fází, které je třeba následovat. Maňák a Švec (2003, s. 169) je rozřadili do čtyř bodů:

1. Stanovení cíle
2. Vytvoření plánu řešení
3. Realizace plánu
4. Vyhodnocení

Mezi hlavní přednosti projektové výuky patří propojení teorie s praxí, mezipředmětovost a rozvoj klíčových kompetencí žáků. Na druhou stranu je potřeba uvést, že projektová výuka je náročná na přípravu, provedení a její potenciál nemusí být plně naplněn z důvodu časového omezení. Záleží na škole, jaký časový rozsah projektové výuce poskytne. Projekty je možné realizovat pár hodin, dnů, týdnů až celý školní rok, kdy probíhá paralelně s obvyklou výukou (Maňák, Švec 2003, s.169). Příkladem může být krátkodobý projekt na téma Kde je v USA (ne)bezpečno. Žáci zmapují a vysvětlí výskyt přírodních či antropogenních rizik na daném území (Zachraň Zeměpis 2022).

Jedním z několika zajímavých příkladů komplexních metod je sugestopedie, neboli superlearning, která dle jejich lektorů spočívá v zapojení pravé i levé mozkové hemisféry, což podle nich urychluje učení a podporuje lepší a trvalejší zapamatování. Podstatným prvkem celého průběhu výuky je relaxace, kterou výuka začíná i končí. Jedná se o jeden z prostředků, jak žáka psychicky i fyzicky uvolnit. Sugestopedické aktivity většinou zahrnují všechny učební styly, tj. sluchový, zrakový i pohybový (Tůmová 2011).

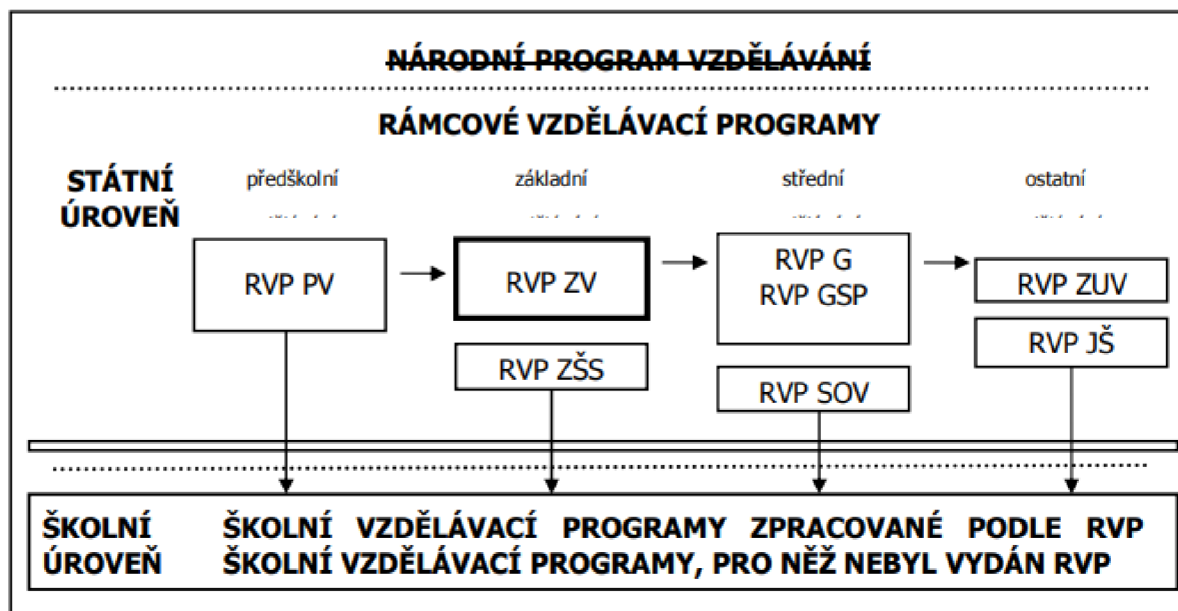

Obr 2: Maňáková klasifikace výukových metod
 Zdroj: vlastní zpracování podle Maňák, Švec 2003, s. 49

4 Zasazení tématu do kurikulárních dokumentů České republiky

Kurikulární dokumenty jsou dokumenty, které komplexními způsoby vymezují koncepce, cíle, obsahy a případně i další parametry vzdělávání (Průcha, Walterová, Mareš, 2001).

Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny na 2 úrovních - státní a školní. Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují rámcové vzdělávací programy (RVP), které vymezují závazné rámce vzdělávání pro jednotlivé etapy - předškolní, základní a střední vzdělávání. Školní úroveň představují školní vzdělávací programy (ŠVP), podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách (RVP ZV 2021).

Obr 3: Systém kurikulárních dokumentů v ČR
Zdroj: RVP 2021

Aktualizované RVP vycházejí z nové strategie vzdělávání, která dává důraz na klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění v praktickém životě. Strategií národního vzdělávání je v aktuální době Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, která nahrazuje předchozí Strategii vzdělávací politiky ČR 2020. Vláda České republiky stanovila dva strategické cíle, kterých chce prostřednictvím tohoto dokumentu dosáhnout. Prvním je zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí, které jsou potřebné pro aktivní občanský, profesní i osobní život. Druhým cílem je snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů (MŠMT 2022).

Téma jihozápadní Asie bude prozkoumáno v obou rovinách kurikulárních dokumentů, tedy státní i školní. V rámci školní úrovně bude popsáno postavení tématu jak v ŠVP, tak i tematickém plánu² daného školního předmětu.

4.1 Zasazení tématu do RVP

Rámcové vzdělávací programy představují hlavní kurikulární dokumenty vydávané a upravované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Tvoří obecně závazný rámec pro tvorbu ŠVP škol všech oborů vzdělání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání (Národní ústav pro vzdělávání 2022).

RVP musí odpovídat nejnovějším poznatkům z vědních disciplín, jejichž základy a praktické využití má vzdělávání zprostředkovat. Dále musí odpovídat i aktuálním poznatkům z pedagogiky a psychologie o účinných metodách a organizačním uspořádání vzdělávání přiměřeně věku a rozvoji žáků a studentů (edu.cz 2022).

Nejnovější verze Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání je platná od ledna roku 2021.

4.1.1 Postavení tématu v RVP a jeho cíle

Aktuální RVP ZV obsahuje devět vzdělávacích oblastí, které jsou tvořeny jedním či více vzdělávacími obory, které spolu mají určitou souvislost. Zeměpis spolu s fyzikou, chemií a přírodopisem spadá pod vzdělávací oblast Člověk a příroda (RVP ZV 2021, s. 67). U každého vzdělávacího oboru je uveden vzdělávací obsah. Ten je složen z názvu tematického okruhu, očekávaných výstupů pro žáky intaktní a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami³, a z učiva. (které na konci 5. a 9. ročníku stanovují závaznou úroveň pro formulování výstupů v učebních osnovách v ŠVP, která musí být na konci 1. stupně a 2. stupně základní školy dodržena – tohle dát pod čáru, nebo vysvětlit v další větě),

² Nepovinný dokument, jež zobrazuje celoroční rozvržení učiva do jednotlivých tematických celků (Malach 2003 in WIKIPEDIE – otevřená encyklopedie 2018).

³ Žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění a užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření (Národní pedagogický institut 2023).

Výuka jihozápadní Asie spadá pod několik tematických okruhů vzdělávacího oboru.

- Geografické informace,
- Zdroje dat,
- Kartografie a topografie,
- Přírodní obraz Země,
- Regiony světa,
- Společenské a hospodářské prostředí,
- Životní prostředí.

Autorka vnímá tematický okruh Regiony světa jako nejdůležitější, a tak představí očekávané výstupy a učivo pouze tohoto odvětví.

Žák dle aktuálních očekávaných výstupů tematického okruhu Regiony světa:

- Z-9-3-01 lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny
- Z-9-3-02 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států
- Z-9-3-03 zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich

V případě žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je třeba řídit se minimální doporučenou úrovní pro úpravu očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření.

Žák se SVP dle upravených očekávaných výstupů:

Z-9-3-01p Vyhledává na mapách jednotlivé světadíly a oceány,

Z-9-3-02p Rozliší zásadní přírodní a společenské znaky světových regionů,

Z-9-3-02p Charakterizuje polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry vybraných světadílů, oceánů a vybraných států (RVP ZV 2021, s. 83).

Součástí každého vzdělávacího oboru popsaného v RVP ZV je i vymezení učiva daného oboru. Na toto učivo je nahlíženo jako na prostředek k dosažení očekávaných výstupů. Učivo zde vymezené je školám doporučeno k distribuci a k dalšímu rozpracování do jednotlivých ročníků či delších časových úseků. V případě školské úrovně se učivo stává závazným (RVP ZV 2021, s. 15)

Učivo okruhu Regiony světa:

- světadíly, oceány, makroregiony světa,
 - určující a porovnávací kritéria; jejich přiměřená charakteristika z hlediska přírodních a socioekonomických poměrů s důrazem na vazby a souvislosti (přírodní, podnebné, sídelní, jazykové, náboženské, kulturní oblasti),
- modelové regiony světa,
 - vybrané modelové přírodní, společenské, politické, hospodářské a environmentální problémy, možnosti jejich řešení (RVP ZV 2021, s. 84).

4.1.2 Klíčové kompetence

V rámci kapitoly Zasazení tématu do kurikulárních dokumentů ČR byly v úvodu této kapitoly zmíněny cíle aktuální vzdělávací politiky České republiky. Jedním ze dvou hlavních

cílů Strategie 2030+ je zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí, které jsou potřebné pro aktivní občanský, profesní i osobní život. Pro pochopení tohoto cíle je vhodné vysvětlit důvody pro jeho stanovení a vizi jeho plnění.

Dříve byl v českém školství kladen důraz na předávání poznatků. Tento důraz již není tak silný, jelikož neodpovídá požadavkům současného světa. Dospělému člověku už ke spokojenému životu nemusí stačit pouze znalosti. Výzkumný ústav pedagogický uznává, že svět, do kterého dnešní žáci dospějí, bude od každého z nich vyžadovat velkou schopnost řešit neočekávané situace, pracovat v oborech, které dnes ještě nejsou známy, stýkat se s lidmi, na které nejsme zvyklí a používat zařízení, která budou teprve objevena (Klíčové kompetence v základním vzdělávání 2007, s. 5). Tyto klíčové kompetence, které jsou součástí RVP, představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti (RVP ZV, s. 10).

Osvojování si klíčových kompetencí nekončí absolvováním základní školy. Mělo by se jednat o významný stavební kámen v žákově celoživotním rozvoji. Aktualizovaný RVP ZV (2021, s. 11-13) uvádí sedm klíčových kompetencí, které by měly být u žáků základních škol rozvíjeny: kompetence k učení; kompetence k řešení problémů; kompetence komunikativní; kompetence sociální a personální; kompetence občanské; kompetence pracovní; kompetence digitální.

RVP zahrnuje i očekávané výstupy jednotlivých kompetencí, kterých by měli žáci na konci základního vzdělávání dosáhnout. Vybrané výstupy budou představeny i v této práci.

1. Kompetence k učení

- na konci základního vzdělávání žák:
 - vybírá a využívá pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie, plánuje, organizuje a řídí vlastní učení, projevuje ochotu věnovat se dalšímu studiu a celoživotnímu učení
 - vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě.

2. Kompetence k řešení problémů

- na konci základního vzdělávání žák:

- vnímá nejružnější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů a využívá k tomu vlastního úsudku a zkušeností
- vyhledá informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechá se odradit případným nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému
- samostatně řeší problémy; volí vhodné způsoby řešení; užívá při řešení problémů logické, matematické a empirické postupy.

3. Kompetence komunikativní

- na konci základního vzdělávání žák:
 - formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
 - naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje.

4. Kompetence sociální a personální

- na konci základního vzdělávání žák:
 - účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce
 - podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá

5. Kompetence občanské

- na konci základního vzdělávání žák:
 - respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí
 - chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností ve škole i mimo školu.

6. Kompetence pracovní

- na konci základního vzdělávání žák:

- používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky
- přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot
- využívá znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost, činí podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním zaměření.

7. Kompetence digitální

- na konci základního vzdělávání žák:
 - ovládá běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby; využívá je při učení i při zapojení do života školy a do společnosti; samostatně rozhoduje, které technologie, pro jakou činnost či řešený problém použít
 - získává, vyhledává, kriticky posuzuje, spravuje a sdílí data, informace a digitální obsah, k tomu volí postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu
 - vytváří a upravuje digitální obsah, kombinuje různé formáty, vyjadřuje se za pomoci digitálních prostředků
 - využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci, zautomatizoval rutinní činnosti, zefektivnil či zjednodušil své pracovní postupy a zkvalitnil výsledky své práce.

4.2 Zasazení tématu do vybraného ŠVP

Na základě příslušného RVP a pravidel v nich stanovených si jednotlivé školy vytváří a spravují své realizační programové dokumenty - školní vzdělávací programy (ŠVP), které musí být v souladu s RVP pro daný stupeň vzdělávání.

ŠVP překládá učební plán⁴ a organizaci výuky, cílovou a obsahovou specifikaci učiva a podmínky k realizaci programu. Cíl předmětu, rozsah učiva, jeho členění do tematických celků, metody a formy výuky pro jednotlivé ročníky záleží na vyučujících (Vališová, Kovaříková 2021, s. 62).

4.2.1 ZŠ Kaplického a její ŠVP

Jak bylo zmíněno výše, jednotlivé školy si vytváří a spravují své vlastní ŠVP a tudíž se jejich podoba liší. Pro diplomovou práci byl původně vybrán ŠVP ZŠ Na Výběžku v Liberci, jež byl zvolen z důvodů absolvování souvislé pedagogické praxe autorky v zimním semestru 5. ročníku navazujícího magisterského studia. Výběr ŠVP byl změněn na základě získání zaměstnání autorky v ZŠ Kaplického v Liberci.

Základní škola Kaplického je větší školou nacházející se v okrajové části Liberce. Tato škola poskytuje vzdělání přibližně 500 žákům v 1. – 9. ročníku. Převážná většina z těchto ročníků má 2 paralelní třídy. Prioritou zařízení jsou čtyři pilíře vzdělávání pro 21. století – učit se poznávat, učit se jednat, učit se společně žít, učit se být. Cílem výchovně-vzdělávacího procesu je ukazovat žákům cestu, ale i formovat jejich způsob myšlení a podněcovat je k tvořivému řešení problémů.

Škola se pravidelně účastní vědomostních soutěží typu Matematická olympiáda, Zeměpisná olympiáda a další. Významnou předností je držitelství titulu Ekoškola a nedávným zvolením – být partnerskou školou Evropského centra jazykových zkoušek. V neposlední řadě aktivně se snaží spolupracovat se zákonnými zástupci žáků (ŠVP ZŠ Kaplického 2021).

Jednotlivé předměty jsou dle RVP rozděleny do vzdělávacích oblastí. Každý předmět obsahuje úvodní charakteristiku, kde je uvedeno, do jaké vzdělávací oblasti patří, na co se předmět zaměřuje, týdenní časovou dotaci, porovnání RVP a ŠVP výstupů, učivo, jaké klíčové kompetence a jak zde budou rozvíjeny, hodnocení žáka, rozvoj průřezových témat⁵ a učební plán předmětu. Následně je vzdělávací obsah rozdělen do 4 sloupců. Každý

⁴ Pedagogický dokument, který konkretizuje obsah vzdělávání vzhledem k typu a stupni školy. Určuje předměty, jejich pořadí, posloupnost jednotlivých ročníků, týdenní počet hodin každého předmětu i celkový počet hodin ve vyučovacím předmětu (Vališová, Kovaříková 2021, s. 62).

⁵ Témata, která reprezentují aktuální problémy současného světa. České vzdělávání rozlišuje šest průřezových témat: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova, Mediální výchova (Průcha 2013, s. 266).

z nich obsahuje informace o očekávaných a dílčích výstupech, učivu a průřezových tématech pro daný ročník a tematický okruh.

Aktuální ŠVP bylo naposledy aktualizováno v roce 2021 z důvodu povinné novelizace ŠVP dle RVP ZV 2021. ŠVP je dostupné na webových stránkách ZŠ Kaplického.⁶

4.3 Role zeměpisu a tématu jihozápadní Asie v ŠVP ZŠ Kaplického

Z výše popsaného ŠVP lze usuzovat, že se jedná o relativně detailně rozpracovaný vzdělávací program, který obsahuje jak očekávané výstupy, dílčí výstupy, učivo, tak i průřezová témata. Důraz je kladen zejména na Výchovu demokratického občana a Environmentální výchovu. ZŠ Kaplického disponuje dvouhodinovou dotací zeměpisu v 6., 7. a 9. ročníku. Žákům 8. ročníku je poskytnuta 1 hodina týdně.

Zeměpis	7. ročník	
Výchovné a vzdělávací strategie	<ul style="list-style-type: none"> • Kompetence k učení • Kompetence k řešení problémů • Kompetence komunikativní • Kompetence pracovní • Kompetence digitální 	
RVP výstupy	ŠVP výstupy	Učivo
Z-9-3-01 lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny	- vysvětlí pojmy: kontinent, světadíl - vyhledá na mapě všechny kontinenty a světadíly světa - vyjmenuje rozdíl mezi státy přímořskými a vnitrozemskými - zařadí významné státy na základě odlišnosti územního uspořádání a státního zřízení	pevniny a oceány státy a jejich hranice
Z-9-3-01p vyhledá na mapách jednotlivé světadíly a oceány		
Z-9-3-02p rozliší zásadní přírodní a společenské znaky světových regionů		
Z-9-3-01 lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny	- lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny	
Z-9-3-02 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států	- porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států	
Z-9-3-03 zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich	- zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich - rozdělí Afriku na zeměpisné části - ukáže na mapě významné geografické pojmy - vyjmenuje podnebné oblasti a vegetační pásy - vyjmenuje zástupce rostlin a živočichů z této oblasti - vysvětlí pojmy: původní a domorodé obyvatelstvo, Tuaregové, africké kmeny atd.	není stát jako stát Afrika - poloha, rozloha, rozdělení, povrch, podnebí, vodstvo, vegetační pásy, obyvatelstvo, hospodářství, oblasti Afriky významné státy a jejich hlavní města
Z-9-3-02 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti,	- charakterizuje významné státy Afriky a určí jejich hlavní města	

Obr 4: Popis výuky zeměpisu v 7. ročníku v ŠVP ZŠ Kaplického
Zdroj: ŠVP ZŠ Kaplického 2021, s. 305-306

⁶ <https://zs-kaplickeho.cz/dokumenty-skoly/>

Téma jihozápadní Asie je dle ŠVP vyučováno v 7. ročníku, konkrétně v 2. pololetí. Důvodem je, že žáci 7. ročníku začínají výuku vzdělávací oblasti Regiony světa nejdříve Afrikou, poté pokračují Amerikou a následně Asií. Tento kontinent je stejně jako ostatní představen nejdříve z hlediska přírodních podmínek, obyvatelstva a hospodářství, poté je pozornost zaměřena na jednotlivé regiony. (ŠVP ZŠ Kaplického, 2021)

4.3.1 Zasazení tématu do tematického plánu

Tematický plán je nepovinnou součástí učitelovy přípravy pro výuku daného předmětu. Učitel při jeho vytváření vychází ze ŠVP školy, na které působí. Cílem je tematické a časové uspořádání učiva do tematických celků v jednotlivých měsících školního roku (Malach 2003 in WIKIPEDIE – otevřená encyklopedie 2018).). Tento dokument umožňuje učitelům zorganizovat výuku s ohledem na týdenní hodinovou dotaci předmětu a skutečně odučený čas (tj. bez státních svátků, prázdnin, ředitelského volna, apod.) a pomáhá mu vyhnout se „nečekaně“ odpadnutým hodinám a být lidově řečeno pozadu.

Tematický plán dané školy obsahuje časové rozvržení učiva do jednotlivých měsíců a hodin dle týdenní dvouhodinové dotace a výchovně-vzdělávací cíle, kterých mají žáci v daném ročníku dosáhnout.

Jak již bylo řečeno, téma Asie je dle tematického plánu vyučováno přibližně od dubna, tedy v druhé polovině školního roku. Dle tematického plánu je tomuto tématu věnováno 24 vyučovacích hodin. Žáci se zpočátku seznamují s přírodními podmínkami, obyvatelstvem a hospodářstvím daného světadílu. Následně je výuka zaměřena na jednotlivé asijské regiony. Výchovně-vzdělávací cíle pro daný ročník vychází z ŠVP. Žáci mají dosáhnout výstupů Z-9-3-02 a Z-9-3-02p, které jsou detailně rozepsány v kapitole 4.1.1. Názvy učební látky jednotlivých regionů kopíruje názvy učebnice vydavatelství Taktik, jež jsou pro výuku na této škole používány. Pro ucelený přehled by bylo vhodné tematický plán doplnit o průřezová témata z ŠVP.

TEMATICKÝ PLÁN A ROZVRŽENÍ UČIVA – ZEMĚPIS 7. ROČNÍK
2023/2024

Měsíc	Učební látka	Počet hodin	Výchovně-vzdělávací cíle	Pomůcky
září	- Co už vím ze zeměpisu - Pevniny a oceány - Státy a jejich hranice - Není stát jako stát - Afrika – ohrožený kontinent	8	charakterizují stát jako celek dokáže vyjmenovat druhy hranic ukáže Afriku na mapě	
říjen	Kolem břehů Afriky Velmi starý kontinent Přírodní poměry Afriky Afrika včera dnes a zítra Při pobřeží Středozemního moře	8	charakterizuje poměry v Africe pracuje se slepou mapou poznává státy severní Afriky	
listopad	Při pobřeží středozemního moře Sahel – nejmuchdší část Afriky Země Guinejského zálivu Východní Afrika Jižní Afrika Oceánem nejnámějším Od vřavů k mrakodrapům	8	dokáže charakterizovat státy Afriky dokáže odvodit přírodní poměry z mapy charakterizuje státy	
prosinec	Po stopách objevitelů Přírodní poměry Ameriky Kdo jsou obyvatelé Ameriky	8	charakterizuje poměry v Americe zná historii osídlení Ameriky	
leden	USA – světová velmoc Druhou největší zemi světa Středoamerické regiony Jihoamerické regiony	8	charakterizuje státy Ameriky zná rozdělení na regiony pracuje se slepou mapou	
únor	Jihoamerické regiony Kontinent ledu a chladu Vodami Indického oceánu Nekonečným oceánem Svět ostrovů v oceánu	8	charakterizuje státy Ameriky dokáže vyjmenovat a ukázat na mapě oceány zná základní charakteristiku	
březen	Nejmenší kontinent Australská příroda je jiná Od doby kamenné k mrakodrapům Jak se žije v Austrálii Asie blízka i vzdálená Hranice největšího kontinentu	8	dokáže rozdělit Austrálii na regiony zná charakteristiku Austrálie dokáže porovnat světadily pracuje se slepou mapou dokáže rozdělit Asii na regiony	
duben	Od mrtvého moře na Střechu světa Přírodní poměry Nejlidnatější světadíl Rozdělení Asie Blízký východ	8	charakterizuje základní pojmy vztahující se k Asii zná přírodní poměry dokáže vysvětlit populační politiku Asie	
květen	Střední východ Zakavsko Střední Asie Jižní Asie Jihovýchodní Asie Východní Asie	8	dokáže rozdělit a charakterizovat jednotlivé regiony Asie každý region umí zakreslit do slepé mapy	
červen	Východní Asie Sibiř a Dálný východ Arktida Opakování	8	umí vysvětlit pojmy vztahující se k regionu zná státy, které se nacházejí v regionu dokáže každý stát charakterizovat	

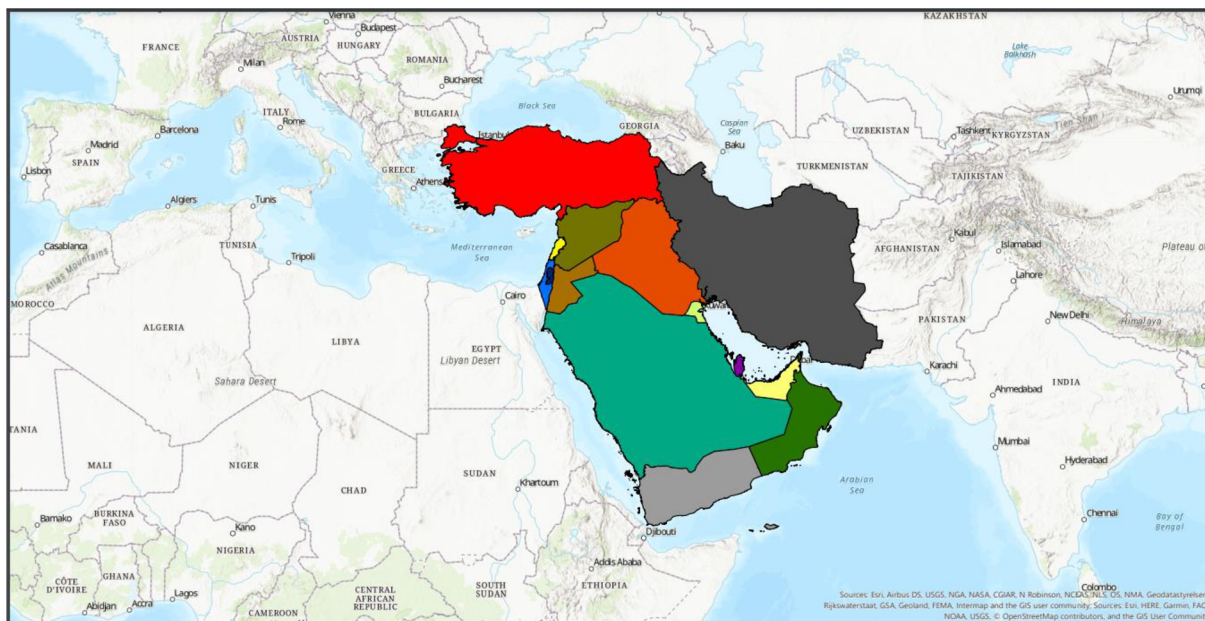
Obr 5: Tematický plán pro 7. ročník - ZŠ Kaplického
Zdroj: Vnitřní dokumenty ZŠ Kaplického

5 Jihozápadní Asie

Výuka tématu Asie, respektive JZ Asie a ostatních světadílů je dle ŠVP naplánována do jednoho školního roku. Vzhledem k objemu látky a počtu hodin může být relativně náročné předat potřebné informace v zajímavé formě. Cílem výuky není pouze předat žákům geografické informace, ale zároveň i rozvíjet jejich klíčové kompetence. Domnívám se, že právě téma asijských regionů může být pod tíhou nedostatku času lehce zanedbávané. Proto jsem se rozhodla o jeho transdidaktickou transformaci v netradiční formě, jež by mohla učitelům zeměpisu ulehčit práci, vnuknout inspiraci a žákům nabídnout téma v jiném formátu.

Na regionálně-geografické vymezení Jihozápadní Asie je geografie nahlíženo z různých úhlů. Region ve všech případech zahrnuje:

- státy Blízkého východu (Turecko, Sýrie, Libanon, Izrael, Jordánsko)
- státy Arabského poloostrova (Saudská Arábie, Kuvajt, Bahrajn, Katar, Spojené Arabské Emiráty, Omán, Jemen)
- Irák a Írán.

Obr 6: Mapa vybraných států JZ Asie
Zdroj: vlastní zpracování

Hlavní odlišný pohled spočívá pouze v tom, zda autoři do tohoto seznamu započítávají Kypr, či ne. Co se týče učebnic zeměpisu na českém trhu, tak nakladatelství Taktik do JZ Asie Kypr řadí, nicméně se o něm ve studijním materiálu nezmiňuje. Naopak nakladatelství Nová Škola se mu věnuje až v 8. ročníku při výuce JV Evropy.

Diplomová práce bude pracovat s verzí Nové školy a také s dílem Makroregiony světa od Bičíka a kolegů.

Mapy určené pro tuto kapitolu jsou čerpány především z interaktivního digitálního atlasu světa (Atlas.mapy.cz). Důvodů, pro jeho zvolení je více. Nabízí relativně vysoké množství tematických map, které jsou zaměřeny na různá témata, například společnost, populace a její změny, hospodářství, Země a příroda. Dále nabízí interaktivní legendu, výběr mapového zobrazení a velmi individuální zadání. Jedinou nevýhodou pro tuto práci je, že tento digitální atlas započítává do seznamu zemí jihozápadní Asie Kypr, Ázerbájdžán a Gruzii, což neodpovídá regionálně-geografickému vymezení autorky. V neposlední řadě, by tento nástroj mohl být nejen jedním z pomocníků pro rozvíjení geografické digitální kompetence žáků i učitelů, ale i jejich jednoduchým a dostupným nástrojem pro výuku zeměpisu obecně.

5.1 Fyzicko-geografická charakteristika jihozápadní Asie

Region Jihozápadní Asie, známý rovněž jako Blízký východ (z evropského pohledu), má převážně hornatý charakter. Do rozsáhlého alpského horského systému náleží především pohoří Taurus, Elborz a Zagros (Bičík, et al. 2019, 124). Výjimku tvoří Arabský poloostrov, který je z velké části rovinatý a je pokryt pouštěmi (např. Rub Al Chálí či Lút) a polopouštěmi. Další výjimkou je Mezopotámská nížina na území Iráku.

Obr 7: Obecně geografická mapa
Zdroj: Atlas.mapy.cz, 2023

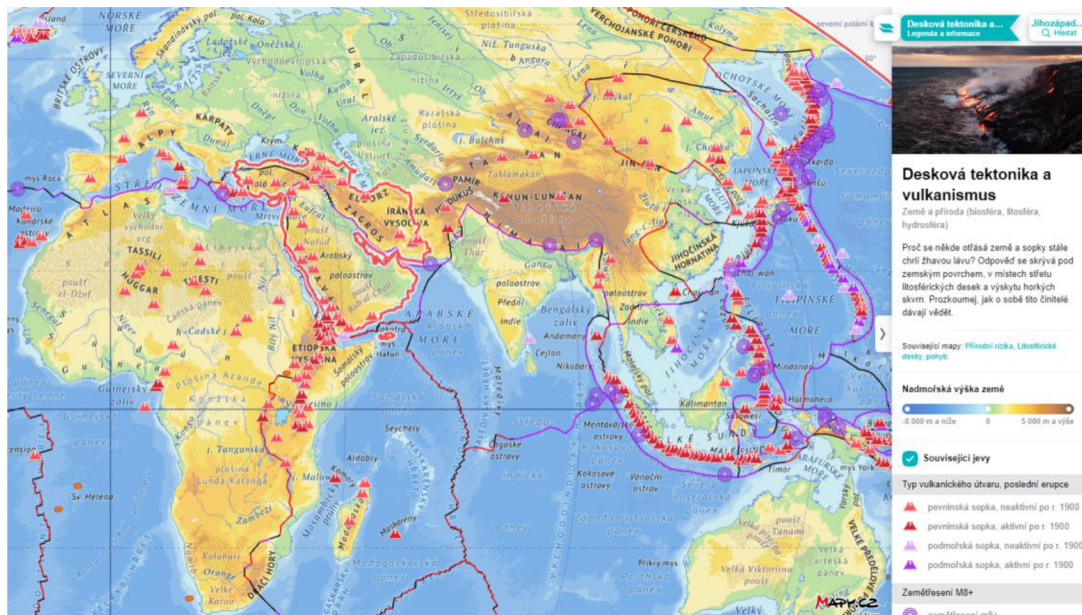
Podnebí JZ Asie je relativně rozdílné. Na Arabském poloostrově převažuje tropické suché klima s nízkými úhrny srážek. Naopak místa s hornatým reliéfem, která se nachází v severovýchodní části vybraného regionu, disponují vyššími úhrny srážek.⁷ Území poloostrova Malá Asie a státy ležící v blízkosti Středozemního moře spadají do subtropického klimatu.

Hydrologický systém daného regionu tvoří řeky, které jsou krátké a málo vodnaté. Mezi významné řeky patří Eufrat a Tigris, které protékají Mezopotámskou nížinou. Další důležitou řekou je Jordán, která tvoří hranici mezi Izraelem, Jordánskem a Západním břehem Jordánu. Všechny tyto řeky jsou historicky a nábožensky velmi významné. Dlouhodobě jsou využívány jako zdroj pitné vody a k zavlažování zemědělské půdy. To je v posledních dekádách čím dál složitější, protože dochází k desertifikaci neboli rozšiřování pouští (Bičík, et al. 2019, str. 124). Veškeré řeky z území JZ Asie odtékají do Středozemního moře, Kaspického moře, Černého moře, Perského zálivu či do některého z jezer, které se v této oblasti nachází. Těchto pár jezer nalezneme především na území Turecka (Tuz, Vanské jezero), Íránu (Urmijské jezero), Iráku (Milh, Tartar) a Izraele (Mrtvé moře, Galilejské jezero). U některých z těchto jezer dlouhodobě dochází k trvalému poklesu hladiny a hrozí jejich vyschnutí. Dle OSN je aktuální stav výsledkem kombinace dlouhodobého sucha, nadměrného zemědělství a intenzivní výstavby přehrad (ČT 24 2019). Řeky Eufrat a Tigris ústí do Perského zálivu

Vybraná oblast se vyskytuje na rozhraní několika litosférických desek⁸, které jsou příčinou vulkanismu a seismicity. V regionu se nachází relativně vysoké množství neaktivních sopek, zejména po západní hranici Arabského poloostrova a ve východní části Turecka. Vysoké riziko zemětřesení náleží téměř celé JZ Asii, s výjimkou Arabského poloostrova.

⁷ Průměrné roční množství srážek v horských oblastech JZ Asie se pohybuje mezi 300-500 mm. (Školní atlas světa 2017, s. 81).

⁸ Území JZ Asie je rozděleno mezi Euroasijskou desku, Anatolskou desku, Egejskou desku a Arabskou desku

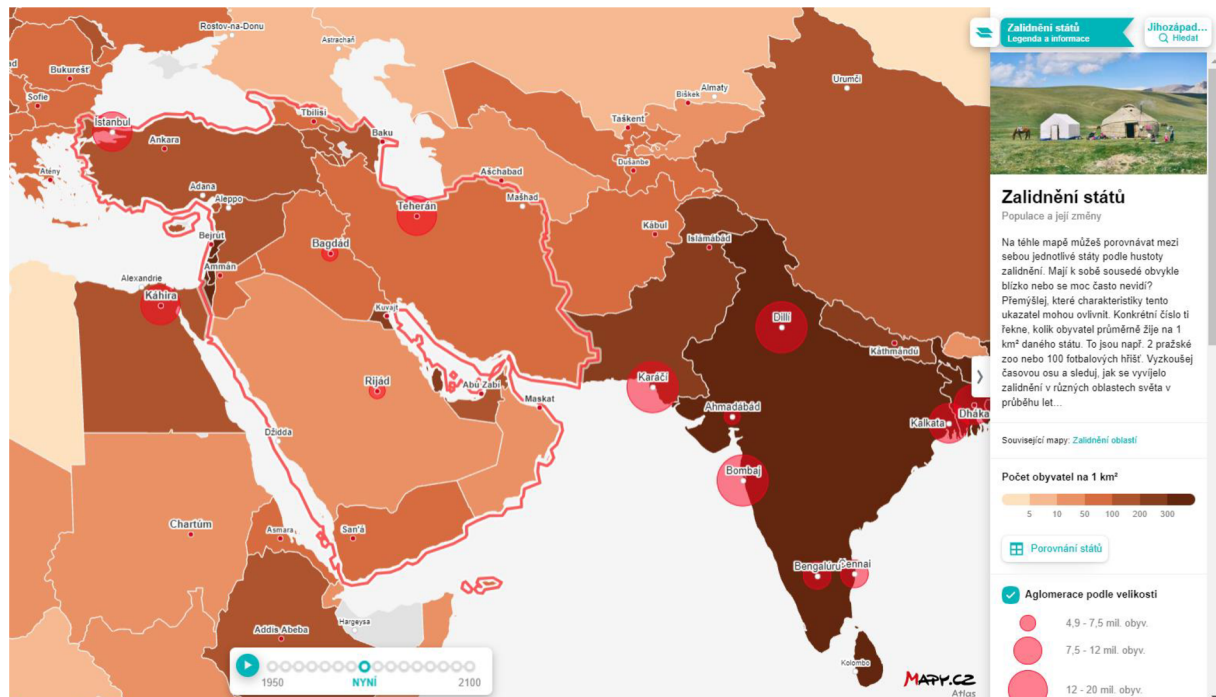
Obr 8: Tematická mapa deskové tektoniky a vulkanismu
 Zdroj: Atlas.mapy.cz, 2023

5.2 Humánně-geografická charakteristika jihozápadní Asie

Vybrané území JZ Asie je kolébkou prvních vysoce rozvinutých asijských civilizací, které vznikly díky rolnictví založeném na pěstování obilnin. Oblasti v okolí Eufratu a Tigridu či v blízkosti Jordánu jsou významné jak z hlediska prvenství ve vynálezech, tak i vzniku světových náboženství, judaismus, křesťanství a islám, která zde mají svá posvátná místa. Samotná náboženství po staletí značně ovlivňují politický, společenský, ekonomický i kulturní vývoj tohoto regionu (Bičík, et al. 2019, 125). Jeruzalém, Betlém, Mekku a Medinu, která jsou s nimi neodmyslitelně spjata, patří mezi nejnavštěvovanější náboženská města na světě (Moore 2018).

Vybrané území přesahuje rozlohu 8 milionů km², na které žije přibližně 350 milionů obyvatel. Bičík uvádí, že lze v této skupině nalézt několik společných znaků, nízkou gramotností, dynamickým populačním růstem a vysokou migrací (Bičík, et al. 2019, 126). Veřejně dostupná data týkající se těchto faktorů souhlasí pouze s dynamickým populačním růstem a vysokou migrací. Nejvíce obyvatel, více než 4 miliony, uprchlo mezi roky 2011-2015 ze Sýrie z důvodu stále přetrvávající občanské války. Na druhou stranu v případě imigrace vítězí dlouhodobě bohaté a relativně politicky stabilní země. Mezi ně patří Saudská Arábie, Turecko a Izrael (Bičík, et al. 2019, 126). Výše zmiňovaná nízká gramotnost neodpovídá datům z oficiálních webových stránek americké vlády, která u téměř všech zemí JZ Asie uvádí gramotnost více než 95 % u jejich obyvatelstva (Central Intelligence Agency 2023).

S počtem obyvatel a rozlohou souvisí i hustota zalidnění, jež vyjadřuje podíl počtu obyvatel na 1 km². JZ Asie nabízí významné rozdíly. Na jednom konci se nachází Saudská Arábie s 17 obyvateli/km². Na druhém konci nalezneme Izrael se 411 obyvateli/km². V obou případech, ať už je hustota zalidnění vysoká či nízká, vždy je zapříčiněna rozlohou a přírodními podmínkami daného území. V neposlední řadě je třeba také uvést, že až na Jemen, je toto i příčinou vysoké urbanizace⁹ v ostatních státech JZ Asie (Bičík et. al.2019, s. 126-127).

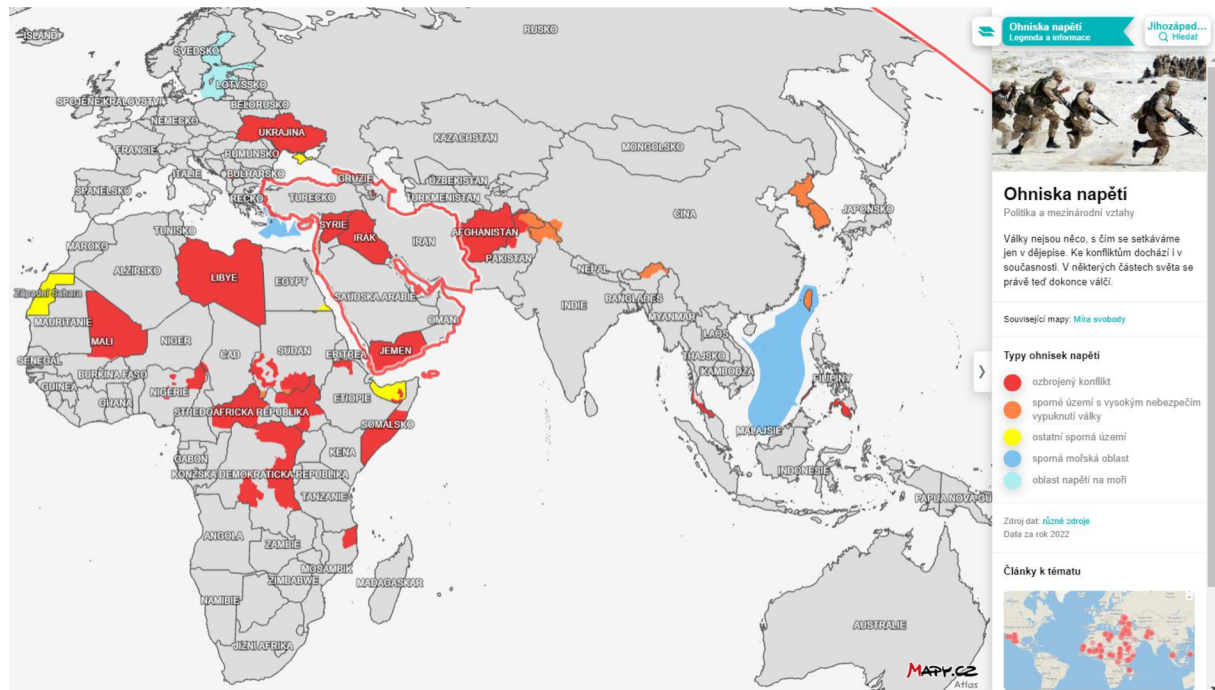
Obr 9: Zalidnění států JZ Asie
Zdroj: Atlas.mapy.cz, 2023

Hospodářství naprosté většiny států JZ Asie je dominantní v zemědělství a v těžbě nerostných surovin, zejména ropy, a tak jsou stále ještě výrazně závislé na přírodních podmínkách. Jediným státem, u nějž více než 80 % obyvatel pracuje ve službách, je Izrael (Bičík et. al. 2019, s. 126-127). Právě ropa je surovina, jež zajistila několika státům v oblasti Perského zálivu přední místa v žebříčku v produkci HDP¹⁰ na obyvatele. Katar, Kuvajt či Spojené arabské emiráty jsou státy, které dříve byly ekonomickou periferií. Dnes jsou už pár desetiletí dominantně se rozvíjejícími zeměmi nabízející kulturní i ekonomické

⁹ Proces proměny územního rozložení, kdy v několika málo sídlech žije většina obyvatel dané země (Bičík et al. 2019, s. 199).

¹⁰ Jedná se o finální celkovou finanční hodnotu statků a služeb, která byla vytvořena na určitém území za jeden rok (Geograf.in 2023).

příležitosti. Mezi další významné odvětví patří strojírenský, chemický a textilní průmysl. Výše zmíněné zemědělství je založené především na pěstování obilí, citrusů, bavlníků a dalších surovin. S ním jsou neodmyslitelně spjaté zavlažovací systémy, které využívají státy, jež trpí nepravidelnými, či nedostatečnými srážkami. Posledním, významným, ekonomickým odvětvím vybraných států JZ Asie je cestovní ruch. Ten se koncentruje v pobřežních oblastech, historických centrech či kolem archeologických lokalit (Anděl et. al. 2019, s. 230-232).

Obr 10: Ohniska napětí v JZ Asii

Zdroj: Atlas.mapy.cz, 2023

Vybrané území by mohlo být více turisticky atraktivní, nicméně jeho rozvoji brání nejen výskyt přírodních rizik, ale především ozbrojené konflikty, teroristické útoky, vnitřní a mezistátní nestabilita či nízká míra svobody. Tyto humánní problémy můžeme označit jako trvalé. Etnická, náboženská, kulturní, politická a hospodářská roztržičnost je jejich hlavním důvodem (Bičík et. al. 2019 s. 124-128).

6 Aktivity pro výuku jihozápadní Asie

Jedním z cílů této práce je sepsat seznam aktivit, které by mohli inspirovat učitele zeměpisu k oživení jejich výuky, a které by jim mohli pomoci s rozvíjením geografických digitálních kompetencí jejich žáků. Některé z těchto aktivit jsou velmi obecné, a tak je možné je využít nejen pro výuku jiných zeměpisných témat, ale i pro výuku jiných předmětů. Každá z nich určitým způsobem rozvíjí klíčové kompetence, které jsou požadovány po žácích základních škol. Podnětem pro učitele nemusí být pouze aktivity, ale i knižní či online zdroje, jež jsou tvořeny samotnými učiteli.

Ginnis (2017, s. 61) ve své knize Efektivní výukové nástroje pro učitele uvádí cíle, kterých mají jeho aktivity dosáhnout. Některé z jeho aktivit jsou sdíleny v praktické části této práce, nicméně domnívám se, že i ostatní aktivity těchto sedm cílů plní:

1. Myšlení: Žáci aktivně zpracovávají data kreativními, logickými, deduktivními a dalšími způsoby.
2. Emoční inteligence: Žáci se učí řídit své emoce. Rozvíjí jejich pozitivní osobní vlastnosti (sebekontrola) a hodnoty (spravedlnost).
3. Nezávislost: Žáci se stávají nezávislí na jejich učiteli. Získávají schopnosti a dovednosti, které jim umožňují zahájit a pokračovat v učení bez jeho zásahu.
4. Vzájemná závislost: Žáci se učí podstatě spolupráce – vzájemné závislosti.
5. Multisenzorické vnímání: Žáci se učí prostřednictvím více smyslů najednou, např. poslechem, pohledem či aktivní činností.
6. Zábava: Aktivita žákům přináší potěšení.
7. Vyjádření: Žáci vyjadřují své myšlenky slovně či písemně, což je vede k vytváření osobního porozumění.

aktivitami pojí.

Na základě těchto východisek byl sestaven soubor různorodých aktivit, které zobrazuje níže uvedená tabulka. Ta slouží k orientaci a rozdělení aktivit dle dvou hledisek. Prvním hlediskem je hlavní vyučovací cíl aktivity, tedy zda je určena k aktivizaci žáků, poznání téma

či jeho zopakování. Druhým hlediskem je zaměření tématu, tj. zda se týká přírodních podmínek, obyvatelstva, hospodářství, nebo není konkrétně zařazeno. Aktivita byla vybírána, tak

	PŘÍRODNÍ PODMÍNKY	OBYVATELSTVO	HOSPODÁŘSTVÍ	OSTATNÍ
AKTIVIZAČNÍ	BRAINSTORMING 2.0	E-U-R	ČASOSBĚR - DUBAJ	
OBJEVOVACÍ	BRAINSTORMING 2.0 TVORBA KLIMADIAGRAMU	E-U-R DOLLAR STREET	NOVODOBÉ OTROCTVÍ ČASOSBĚR - DUBAJ	
OPAKOVACÍ	MODELÍNA	DOMINO	QR KÓDOVÉ HLAVOLAMY	CESTOVNÍ KANCELÁŘ

*Tabulka 1: Seznam vybraných netradičních aktivit pro výuku JZ Asie
Zdroj: vlastní zpracování*

BRAINSTORMING 2.0

INFORMACE O AKTIVITĚ

Téma: Přírodní podmínky

Doba trvání: 5-15 min

Cíle:

- Divergentní myšlení
- Samostatnost
- Vzájemný respekt
- Ověřování informací

Pomůcky

- Zařízení s přístupem k internetu

Inspirace

- Článek z blogu Zachraň zeměpis:
<https://zachranzemepis.cz/rusko-trochu-jinak/>

POSTUP

1. Požádejte žáky, aby napsali na tabuli cokoliv, co ví o tématu JZ Asie.

2. Rozdělte žáky dvojic a zadejte jim některé tvrzení, které je napsané na tabuli. Jejich úkolem je pomocí učebnice, atlasu, internetu ověřit, zda je toto tvrzení pravdivé.

3. V případě, že je tvrzení nepravdivé, dvojice jej zakroužkuje červenou barvou. Pokud je pravdivé, tak modrou. Výrok, jež nelze jednoznačně posoudit bude zakroužkován, např. zelenou barvou.

4. Dvojice budou postupně požádány, aby okomentovali zadané výroky, a případně vysvětlili jejich nejednoznačnost.

VARIACE

- Navrhněte žákům témata, o kterých mohou psát, např. nejvyšší a nejnižší bod, vodstvo, podnebí, fauna a flóra, apod.
- Doporučuji, aby žáci jednotlivá tvrzení psali sami. Oproti klasické verzi má několik benefitů:
 - Klidnější proces než tradiční verze s vykřikováním,
 - Méně stresující pro stydlivé a tiché žáky,
 - Zvýšení pohybové aktivity žáků.

TVORBA KLIMADIAGRAMU

INFORMACE O AKTIVITĚ

Téma: Přírodní podmínky

Doba trvání: 45-90 min

Cíle:

- Myšlení
- Samostatnost
- Skupinová práce
- Kreativita

Pomůcky

- Atlas
- Údaje o průměrné teplotě a srážkách
- Lepidlo
- Slepá mapa JZ Asie
- PL s klimadiagramem

Inspirace

- Článek z blogu Zachraň zeměpis:
<https://zachranzemepis.cz/rusko-trochu-jinak/>

Poznámky

- Data o průměrných teplotách lze nalézt zde:
<http://www.klimadiagramme.de/>

POSTUP

0. Připravte si svůj vlastní klimadiagram některého z měst JZ Asie. Tento dobrovolný krok může sloužit jako motivace, či nápověda pro vaše žáky.

1. Představte/zopakujte žákům téma klimadiagramů a jejich tvorbu, např. pomocí tohoto videa:

<https://www.youtube.com/watch?v=hmTFs2DLbFE>.

2. Rozdělte žáky do skupin po 3-4 žácích a nechte je vylosovat si jeden z listů, který obsahuje město a jeho data o průměrné teplotě a srážkách. Dále skupinám rozdejte čtverečkovaný papír, nebo předem vytisknutý graf.

3. Skupiny na základě získaných údajů vytvoří klimadiagram pro danou oblast a zodpoví otázky přiložené k pracovnímu listu.

4. Žáci, kteří netvoří klimadiagram napíší minimálně 3 faktory, jež ovlivňují průměrnou teplotu daného místa. Po konzultaci s učitelem přilepí svůj klimadiagram k danému městu na slepé mapě JZ Asie (případně přikreslí linii, která k němu od klimadiagramu vede).

VARIACE

- V případě početné třídy by bylo vhodné rozdělit třídu na poloviny a nechat vytvořit dvě slepé mapy s klimadiagramy.
- Žáci mohou území vybrané země vybarvit dle reálného reliéfu a procvičit si své topografické znalosti.
- Klimadiagramy mohou být, podle původního zdroje, připevněny k mapě pomocí špejle a kousku gumy. Výsledný výtvar vypadá lépe, nicméně nelze pověsit a vystavit.
- Rozšířená verze práce s klimadiagramy lze najít zde:
<https://dum.rvp.cz/materialy/prace-s-klimadiagramy.html>

TEL AVIV (IZRAEL)	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Průměrná teplota (°C)	12.3	12.9	14.9	18.2	21.1	24.0	25.7	26.1	24.8	22.0	18.0	13.8
Průměrné srážky (mm)	149	98	62	23	3	0	0	0	0	26	68	138

ALEPPO (SÝRIE)	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Průměrná teplota (°C)	5.6	7.4	11.0	15.8	21.1	25.8	28.3	28.1	25.2	19.4	12.3	7.3
Průměrné srážky (mm)	60	51	45	34	19	2	0	0	1	23	36	58

DAUHÁ (KATAR)	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Průměrná teplota (°C)	17.3	18.1	21.6	25.6	30.7	33.8	34.6	34.2	32.1	28.8	24.1	19.1
Průměrné srážky (mm)	18	16	11	10	5	0	0	0	0	1	4	10

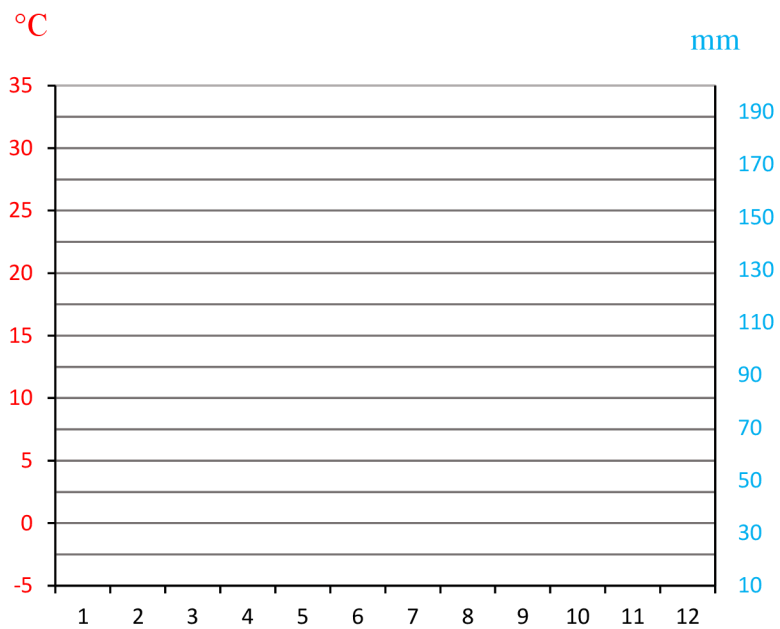
IRBID (JORDÁNSKO)	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Průměrná teplota (°C)	8.7	9.8	12.1	16.2	20.3	23.5	25.0	25.2	23.8	20.6	15.1	10.5
Průměrné srážky (mm)	109	93	89	28	6	1	0	0	0	15	46	88

RJÁD (SAUDSKÁ ARABIE)	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Průměrná teplota (°C)	14.1	16.5	20.9	25.4	31.6	34.1	35.3	35.0	32.2	26.5	20.5	15.2
Průměrné srážky (mm)	12	9	29	33	10	1	1	0	0	1	6	16

ZANJAN (IRÁN)	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Průměrná teplota (°C)	-3.0	-0.8	4.9	11.0	16.4	21.7	25.2	24.4	20.3	13.5	6.8	0.4
Průměrné srážky (mm)	34	30	46	57	46	7	5	3	4	26	29	29

ISTANBUL (TURECKO)	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Průměrná teplota (°C)	5.4	5.9	7.5	12.0	16.5	21.1	23.2	23.0	19.7	15.3	11.6	8.2
Průměrné srážky (mm)	99	67	62	49	31	22	19	26	41	71	89	122

Klimadiagram města _____

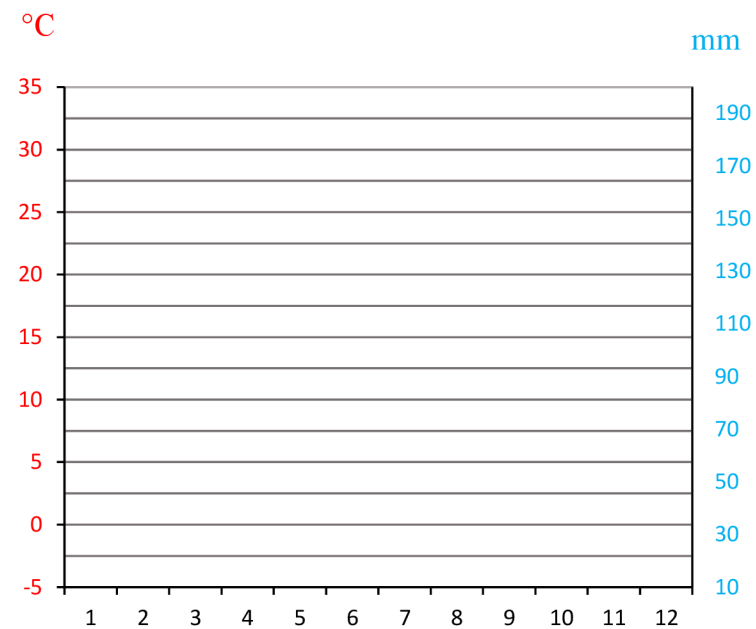
Světadíl:

Stát:

Podnebný pás:

Slovní popis podnebí (minimálně ve třech větách):

Klimadiagram města _____

Světadíl:

Stát:

Podnebný pás:

Slovní popis podnebí (minimálně ve třech větách):

MODELÍNA

INFORMACE O AKTIVITĚ

Téma: Přírodní podmínky

Doba trvání: 45 min

Cíle:

- Kreativita
- Skupinová práce
- Aktivní procvičení znalostí

Pomůcky

- Barevná modelína, nebo krepový papír
- Slepá fyzicko-geografická mapa JZ Asie

Zdroj

- Facebooková skupina Zachraň zeměpis: [shorturl.at/iM159](https://www.facebook.com/shorturl.at/iM159)

Poznámky

- Téma bylo původně určeno pro výuku Afriky – z hlediska fyzicko-geografických podmínek je tento region pro tuto aktivitu vhodnější než JZ Asie.

POSTUP

1. Informujte žáky hodinu předem o pomůckách, postupu a podobě výsledku jejich práce.
2. Rozdělte žáky do skupin po 3-4 členech. Každé skupině dejte jednu slepou fyzickogeografickou mapu JZ Asie a zopakujte jim jejich úkol.
3. Žáci by měli prokázat své znalosti týkající se povrchu JZ Asie pomocí správně zvolené barvy plastelíny (legenda povrchu), vhodného umístění dle reality a také vhodného 3D zpracování, které odpovídá nadmořské výšce oblastí.
4. V případě, že disponujete dvouhodinovou dotací, tak druhou hodinu využijte k reflexi žáků, jinak až následující možnou hodinu.

VARIACE

- V ideálním případě by měli žáci zvládnout pracovat bez jakékoliv pomoci (materiální či učitele).
- Pokud žáci budou potřebovat pomoci, tak jim povolte nahlédnutí do atlasu.

POSTUP

1. Informujte žáky hodinu předem o pomůckách, postupu a podobě výsledku jejich práce.

INFORMACE O AKTIVITĚ

Téma: Regiony

Doba trvání: 30-45 min

Cíle:

- Skupinová práce
- Kritické myšlení
- Čtenářská gramotnost

Pomůcky

- Mapa a pracovní list
- Atlas
- Obálka
- Pauzovací papír

Inspirace

- Článek z blogu Zeměpis jinak, kriticky:
<https://shorturl.at/hLY19>

POSTUP

E jako Evokace

1. Rozdělte žáky do skupin po 3-4 členech. Každá skupina obdrží obálku s rozstříhanou vlajkou a dalšími materiály pro danou hodinu.
2. Žáci sdílí, co o daném státu vědí a komentují obrázky promítané projektorem.
3. Dále skupiny pracují s atlasem, v němž vyhledávají významná místa Izraele, např. Jeruzalém, řeku Jordán, sousední státy, apod.

U jako Uvědomění

4. Další list obsahuje text o základních informacích, historii, hospodářství, obyvatelstvu a náboženství Izraele. Každý člen skupiny si přečte jeden odstavec a odpoví na níže napsané otázky. Své odpovědi sdílí s ostatními členy skupiny.
5. Žáci si přes průsvitný papír obkreslí stát Izrael a do něj zakreslí výše zmíněná významná místa Izraele. Mapu a pracovní list vlepí do sešitu.

R jako Reflexe

6. Žáci si vlepí do sešitu i vlajku Izraele s nápisem „Co si o Izraeli pamatují“.
7. Každý žák napíše cokoli jej v souvislosti s Izraelem napadne.
7. Žáci své odpovědi sdílí a hodnotí svou práci.

VARIACE

- Obrysovou mapu Izraele lze na místo obkreslování vytisknout a přímo poskytnout žákům spolu s ostatními materiály.

Z vlajky poznej, o jaké zemi bude řeč.

Co o Izraeli víte?

-
-
-
-
-

Práce s mapou v atlasu, str. 90

- Najdi hranici státu Izrael. Se kterými státy sousedí?
- Najdi město Jeruzalém.
- Najdi město Tel Aviv.
- Najdi hraniční řeknu Jordán.
- Najdi Mrtvé moře. Co o něm víš?
- Najdi Pásmo Gazy.

Co si o Izraeli pamatují?

IZRAEL

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Stát Izrael je jediný židovský stát na světě. Izrael samotný považuje za své hlavní město Jeruzalém, většina států uznává jako hlavní město Tel Aviv.

Politický a náboženský význam Izraele daleko přesahuje jeho zeměpisnou velikost a hospodářský potenciál. Izrael je parlamentní demokratická republika. Mezi zeměmi Blízkého Východu je na prvním místě v ekonomických ukazatelích a v rozvoji lidských zdrojů. Na druhou stranu se jedná o konfliktní oblast, kde často probíhají vojenské operace a ozbrojené střety mezi různými hnutími a skupinami.

HISTORIE

Území bylo trvale osídleno už v neolitu. Za nejstarší město státu je považováno Jericho (8 tis. př. n. l.). Pro Židy a křesťany je to Svatá země. Vedly tudy důležité obchodní stezky, proto se o území vedly boje a spadalo pod různé nadvlády (asyrskou, babylonskou, perskou, ...). Židé byli vyhnáni (ale židovská populace tu nikdy úplně nezanikla) a vždy usilovali o návrat do země zaslíbené.

Ke vzniku samostatného židovského státu došlo po 2. světové válce rozdělením Palestiny na dva samostatné státy – židovský Izrael a arabskou Palestinu. Město Jeruzalém mělo zůstat pod mezinárodní správou OSN jako samostatné město, což se nenaplnilo. Dějiny novodobého Izraele jsou plné konfliktů, teroristických útoků a mírových dohod. V roce 1964 vznikla Organizace pro osvobození Palestiny, jejímž cílem je zničení Izraele. Trvalou bezpečnostní hrozbu představuje opakující se ostřelování ze strany palestinských radikálních skupin z Pásmo Gazy.

HOSPODÁŘSTVÍ

Izrael patří mezi nejvíce ekonomicky rozvinuté země jihozápadní Asie. I když má omezené přírodní zdroje, stal se téměř soběstačným státem v oblasti potravin. Mezi nejvýznamnější a nejrozvinutější odvětví průmyslu patří průmysl letecký, komunikační, softwarový, elektronický, zbrojní, potravinářský, textilní, tabákový a chemický, dále zpracování diamantů, výroba dopravních prostředků, elektronika, papírenský a polygrafický průmysl, rafinace ropy a hutnictví železa. Hlavními obory jsou informatika, a komunikační technika, medicína, biotechnologie a nanotechnologie. Důležitý je i vzájemný obchod s Českou republikou. Od nás se do Izraele dováží automobily, měřicí přístroje, k nám se přiváží ovoce, chemické sloučeniny, optické přístroje atd.

OBYVATELSTVO A NÁBOŽENSTVÍ

Izrael je židovský stát, Židé tvoří přes tři čtvrtiny (76 %) obyvatelstva. 68 % Židů se narodilo v Izraeli, 22 % přišlo z Evropy a Ameriky, 10 % jsou imigranti z Afriky a Asie. Dál žijí v Izraeli muslimové – 16,3 %, křesťané a jiní věřící. Židé, křesťané i muslimové považují Jeruzalém za centrum svého náboženství.

Úředními jazyky jsou hebrejšтина a arabština, většina Izraelců mluví také anglicky. 12% obyvatel tvoří imigranti z bývalého Sovětského svazu, takže je slyšet i ruština.

Zdroj: <https://www.aktualne.cz/wiki/geografie/staty-a-mesta/izrael/r~i:wiki:3652/>

1) Jaký je problém s hlavním městem Izraele?

2) Jaké je postavení Izraele na Blízkém Východě z hlediska vyspělosti?

3) Odkdy bylo území dnešního Izraele osídleno? Co víš o Jerichu?

4) Kdy a jak Izrael vznikl jako samostatný stát?

5) Proč je Izrael dodnes sužován konflikty a útoky?

6) Odkud při bojích přichází největší hrozba?

7) Vyjmenuj některá průmyslová odvětví, ve kterých Izrael vyniká.

8) Popiš vzájemný vztah Izraele a České republiky.

9) Co víš o obyvatelstvu Izraele?

10) Čím je z hlediska náboženství Jeruzalém výjimečný?

✂-----

Přes průsvitný papír obkresli s pomocí atlasu co nejpodrobněji stát Izrael.

Obrys státu pojmenuj a dále zakresli:

- Jeruzalém
- Tel Aviv
- řeku Jordán
- Mrtvé moře
- Pásmo Gazy

✂-----

Svou mapu si vystříhni a vlep spolu s pracovním listem do sešitu. Následně si nalep i vlajku Izraele.

DOLLAR STREET

INFORMACE O AKTIVITĚ

Téma: Obyvatelstvo

Doba trvání: 15-20 min

Cíle:

- Kritické myšlení
- Skupinová práce
- Ověřování informací

Pomůcky

- Tablet či počítač

Zdroj

- Webová stránka Gap Minder:
<https://www.gapminder.org/dollar-street>

Poznámky

- Cílem webové stránky je zboření stereotypů.

POSTUP

1. Zjistěte, např. pomocí brainstormingu, jak žáci vnímají život v JZ Asii, co se týče jejich bohatství či chudoby. Rozvíjejte jejich odpovědi podle doplňujících otázek, např. podle čeho lze poznat, že je někdo bohatý/chudý.
2. Rozdělte žáky do skupin po 2-3 členech. Představte jim použití webové stránky Dollar Street a jejich úkol.
3. Žáci si na dané stránce najdou země JZ Asie (ne všechny se zde nachází) a zjistí, v jaké sociální skupině se konkrétní rodina na základě měsíčního příjmu nachází.
4. Skupina z popisu vyčte, čím se konkrétní rodiny živí, a jak vypadá jejich rodinné zázemí, majetek a části těla, např. chrup.
5. Úkolem žáků je porovnat dvě rodiny z jedné země, případně dvou zemí. Ideálně z odlišné příjmové skupiny a své sepsané poznatky představit ostatním.

VARIACE

- Další variantou může být porovnání příjmů určité rodiny s vyšším příjmem z chudší země s rodinou, jež má nízký příjem, ale žije v zemi, která je považována za bohatou. Případně s příjmem české rodiny.
- Žáci mohou posoudit, jak se liší vnímání lidí, co se týče nejcennějších věcí, které mají.
- Pro hlubší prozkoumání by bylo vhodné zjistit průměrné ceny v dané zemi.

DOMINO

INFORMACE O AKTIVITĚ

Téma: Obyvatelstvo

Doba trvání: 10-15 min

Cíle:

- Myšlení
- Samostatnost
- Vzájemná závislost
- Koncentrace
- Skupinová práce

Pomůcky

- Kartičky s textem

Zdroj

- Efektivní výukové nástroje pro učitele, str. 104

POSTUP

1. Vytvořte si sadu menších kartiček, které budou v polovině karty rozděleny linií – budou vypadat jako domino. Na jednu polovinu karty napište otázku, na druhou odpověď. Odpověď s otázkou se na jednotlivých kartách neshodují.

2. Karty zamíchejte a každému žáku dejte jednu.

3. Hra začíná, jakmile jeden z žáků přečte svou otázku nahlas. Někdo ve třídě má k této otázce správnou odpověď – pokud si žák myslí, že tomu tak je, přečte ji. Zbytek třídy musí rozhodnout, zda je tato odpověď správně, nebo špatně, a to ukázáním palce nahoru či dolů. V případě, že s odpovědí nikdo nesouhlasí, učitel se zeptá, kdo si myslí, že by mohl mít správnou odpověď – následně se ozve několik žáků a třída pak debatuje o tom, která je ta správná.

4. Ten, kdo má správnou odpověď, pokládá další otázku a tak dále. Žáci, kteří odpoví a použijí svou domino kartu, zůstávají stále ve hře – fungují jako rozhodčí, kteří posuzují správnost ostatních odpovědí.

VARIACE

- Nechte vytvořit karty samotné žáky.
- Hrajte Domino v menších skupinkách. Jestliže si skupiny vytvořily své vlastní karty, mohou si je mezi sebou vzájemně vyměňovat.

OTÁZKA	ODPOVĚĎ
Jaké náboženství převažuje v JZ Asii?	Islám
Z které země v posledních letech došlo k největšími odlivu obyvatel?	Sýrie
Jaké náboženství dominuje v Izraeli?	Judaismus
Proč ze Sýrie v posledních letech odešlo na 1/3 místních obyvatel?	Občanská válka
Mezi jakými dvěma státy probíhají dlouhodobé nepokoje?	Izrael a Palestina
Který ze států JZ Asie je nejlidnatější?	Turecko
Jak se nazývá největší a nejbohatší stát JZ Asie?	Saudská Arábie
Vyjmenujte dva pokrmy typické pro Blízký Východ.	Baklava, falafel, kebab, hummus, baba ghanoush
Co je to ramadán?	Název muslimského měsíce, který je zaměřený na odříkávání, např. jídla, alkoholu, atd. Trvá od úsvitu do západu Slunce.
Co je úkolem každého muslima?	Absolvovat pouť do Mekky (Saudská Arábie).
Co je to šabat?	Židovský svátek, který je věnovaný odpočinku a upuštění od pracovní a všední činnosti.
Která místa obývá nejméně obyvatel?	Oblasti v horách a pouštích.
Která místa obývá nejvíce obyvatel?	Oblasti v okolí řek, pobřeží a měst.
Vyjmenuj alespoň 3 symboly judaismu.	Davidova hvězda, synagoga, jarmulka

ČASOSBĚR - DUBAJ

INFORMACE O AKTIVITĚ

Téma: Hospodářství

Doba trvání: 10-15 min

Cíle:

- Kritické myšlení
- Skupinová práce
- Diskuze
- Divergentní myšlení

Pomůcky

- Projektor
- Pracovní list

Zdroj

YouTube video:
<https://www.youtube.com/watch?v=5qNU2eqmJEo>

POSTUP

1. Zjistěte pomocí brainstormingu, co si žáci představí, když se řekne Dubaj.
2. Pusťte jim krátké časosběrné video zaznamenávající rychlý vývoj Dubaje v období trvajícím déle než 20 let.
3. Nechte žáky pracovat nejdříve ve dvojicích, poté ve čtveřicích, na vybraných otázkách.
 - Kdy přibližně začalo docházet k rozmachu Dubaje? Proč?
 - Co daný rozmach Dubaji přinesl, a co naopak vzal?
 - Bude její prudký rozvoj pokračovat i do budoucna?
 - Jaké známé budovy jste na videu zaznamenali?
4. Nechte žáky reflektovat jejich odpovědi z brainstormingu.
5. Diskutujte o jejich odpovědích.

NOVODOBÉ OTROCTVÍ

INFORMACE O AKTIVITĚ

Téma: Hospodářství

Doba trvání: 10-15 min

Cíle:

- Kritické myšlení
- Diskuze
- Zvažuje geografické změny

Pomůcky

- Projektor
- Pracovní list

Zdroj

- <https://edu.ceskatelevize.cz/video/12209-novodobe-otroctvi>

Poznámky

POSTUP

1. Zjistěte, zda si žáci ještě vzpomenou na loňský světový šampionát ve fotbale v Kataru. Co si v souvislosti s ním vybaví?
2. Rozdělte žáky do skupin po 3-4 členech. Rozdejte jim pracovní list s otázkami týkající se videa.
3. Nechte žáky nejprve si přečíst jednotlivé otázky a zjistěte, zda mají o tomto tématu nějaké povědomí, či je pro ně neznámé.
4. Pusťte žákům video a nechte je zpracovat jednotlivé odpovědi, případně vybrat správné odpovědi (lehčí varianta).
5. Vyslechněte si odpovědi a společně je vyhodnoťte.
6. Diskutujte o daném tématu.

VARIACE

- Samotné téma novodobého otroctví může být tématem pro další hodinu, či pro tandemovou výuku s výchovou k občanství.
- V případě volného času nechte žáky zastávat strany pro a proti tomuto systému.

Odpověz na otázky.

- 1) Z jakého důvodu čelí Katar kritice v souvislosti s pořádáním mistrovství světa ve fotbale?
- 2) Z jakých zemí pochází dělníci pracující na přípravách šampionátu?
- 3) Kdo má podíl na smrti dělníků?
- 4) V Kataru tvoří migranti 90 % populace. Proč?
- 5) Z jakého důvodu zahraniční dělníci do Kataru přijíždí?
- 6) Proč je lehké tyto lidi přesvědčit k této nebezpečné práci?
- 7) Existuje tento problém pouze v Kataru?
- 8) S jakými nejčastějšími problémy se pracující cizinci v Kataru setkávají?

Vyber správnou/é odpověď/i.

1. Katar čelí kritice v souvislosti s pořádáním mistrovství světa ve fotbale z důvodu *smrti stovek stavebních dělníků / nekvalitně postavených stadionů.*
2. Dělníci pracující na stavbách pro šampionát pochází ze sousedních zemí, *např. Saudská Arábie, Bahrajn / Nepálu a Indie.*
3. Vysoký podíl na smrti dělníků mají *zprostředkovatelé / ostatní dělníci.*
4. V Kataru tvoří migranti 90 % populace, *protože cizinci jsou lepší zaměstnanci / stát je na práci cizinců závislý.*
5. Zahraniční dělníci do Kataru přijíždí, *protože si chtějí vydělat a vymanit se z chudoby / se tam chtějí přestěhovat.*
6. Migranti lze poměrně lehce přesvědčit k práci v Kataru, *protože jsou velmi chudí a málo vzdělání / práce v Kataru je lákavá a dobře placená.*
7. Tento systém novodobého otroctví funguje *pouze v Kataru / funguje i v ostatních zemích Perského zálivu / funguje i v ostatních zemích Mosambického zálivu.*
8. Pracující cizinci v Kataru si nejčastěji stěžují *na nezaplacení za odvedenou práci / vysoké daně / odebrání pasů (zakroužkuj 2 odpovědi).*

QR KÓDOVÉ HLAVOLAMY

INFORMACE O AKTIVITĚ

Téma: Hospodářství

Doba trvání: 30-45 min

Cíle:

- Ověřování znalostí
- Ověřování informací
- Digitální kompetence
- Posuzuje geografické informace
- Kritické myšlení
- Skupinová práce

Pomůcky

- Papír s QR kódem
- Tablety, mobilní telefony

Zdroj

- Blog Zachraň zeměpis:
<https://zachranzemepis.cz/qr-kodove-hlavalamy/>

Poznámky

- Žáci by si měli dávat pozor, aby vybarvili pouze čísla, která mají.
- Jakákoliv chyba zabraňuje načtení QR kódu.

POSTUP

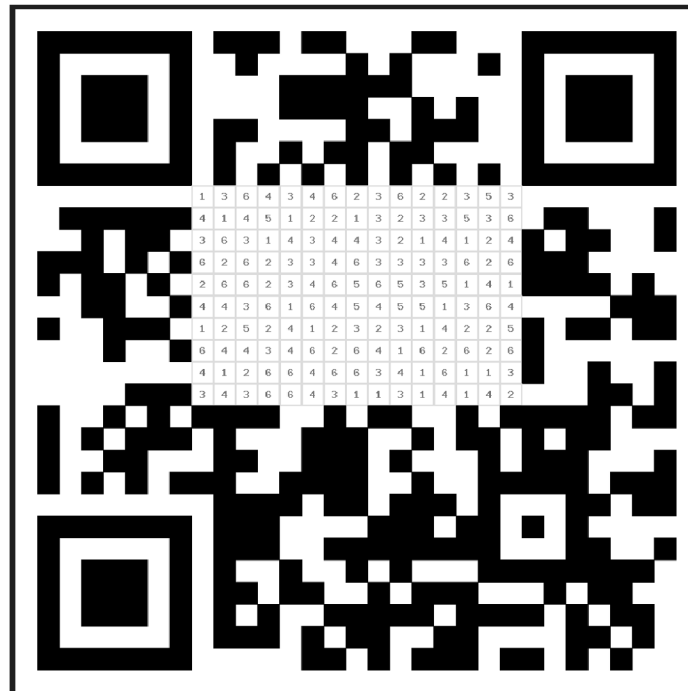
1. Vyberte video, kvíz, šifru, cokoliv, co vaši žáci získají po správném zodpovězení pár otázek, které slouží k opakování, např. hospodářství.
2. Link dané stránky zkopírujte sem <https://mal-den-code.de/> a vytvořte pro své žáky neúplný QR kód.
3. Vytvořte tvrzení, u nichž žáci musí zodpovědět, zda jsou správně či ne. To číslo otázky, které je pravdivé, bude následně zatmaveno v okně daného QR kódu.
4. Rozdělte žáky do dvojic a vysvětlete jim pravidla. Upozorněte žáky, že je vhodné, aby vás zavolali pro kontrolu správných odpovědí, než začnou jednotlivá čísla zatmavovat. Žádejte po žácích, aby vám vysvětlili, proč je v daném tvrzení chyba, případně jim ji pomozte najít.
5. Pokud žáci dokončí QR správně, tak by se pomocí jeho naskenování měli dostat na vámi zadaný odkaz.

VARIACE

- Pro posílení geografických digitální kompetencí je možná práce s mapou, např. použít Atlas.mapy.cz a porovnávat tematické mapy, např. HDP vybraných států.
- Žákům lze práci ulehčit sdělením počtu správných odpovědí.

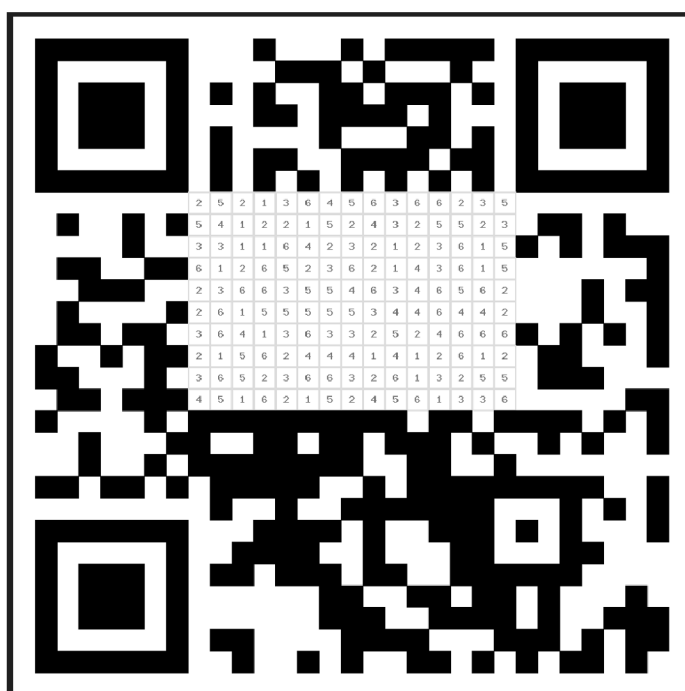
Odpovězte na otázky (zakroužkujte správnou odpověď’).

Číslo	Otázka	Vybarvit	Nevybarvovat
1.	Většina obyvatel Íránu je zaměstnána v cestovním ruchu	Ano	Ne
2.	Země omývané Perským zálivem jsou bohaté díky těžba ropy.	Ano	Ne
3.	Palestina je jediným ze států JZ Asie, který je členem NATO.	Ano	Ne
4.	Turecko je mezi ostatními státy JZ Asie dominantní v zemědělství.	Ano	Ne
5.	Izraelský průmysl je zaměřen na výrobu letadel a léků.	Ano	Ne
6.	Omán spolu se Sýrií patří k nejhudším státům JZ Asie.	Ano	Ne

Odpovězte na otázky s pomocí online atlasu - <https://atlas.mapy.cz/>

Číslo	Otázka	Vybarvit	Nevybarvovat
1.	V kterém státu žije více obyvatel ve městech (urbanizace)?	Saudská Arábie	Turecko
2.	Který ze států má vyšší hrubý domácí produkt (na obyvatele)?	Jemen	Omán
3.	V jakém státu je těžba nerostných surovin důležitější (má větší podíl na HPD)?	Irák	Írán
4.	Jaké zemědělské plodiny se pěstují v Turecku?	Pšenice, čajovník	datlovník
5.	Která země má více km silnic na 1 km ² ?	SAE	Bahrajn
6.	Který ze států má vyšší životní úroveň dle indexu HDI?	Jordánsko	Turecko

CESTOVNÍ KANCELÁŘ

INFORMACE O AKTIVITĚ

Téma: Ostatní

Doba trvání: 2x45 min

Cíle:

- Kritické myšlení
- Digitální kompetence
- Skupinová práce
- Divergentní myšlení

Pomůcky

- Čtvrtky A3
- Tablety, počítače

POSTUP

1. Sestavte si minimálně 6 profilů různých cestovatelů / skupin a jejich požadavků.
2. Rozdělte žáky do skupin po 3-4 členech.
3. Každá skupina si vybere svého zákazníka a vytvoří pro něj nabídku dle jeho představ.
4. Nabídka bude prezentována prostřednictvím plakátu, nebo prezentace. Skupiny zákazníkovi poskytnou všechny podstatné informace spojené s cestováním (doprava, ubytování, itinerář, očkování, víza, kulturní vzorce, atd.)

VARIACE

- Skupiny si mohou vymyslet svého cílového zákazníka samy.
- Projekt může být realizován i prostřednictvím sociálních sítí, např. Instagram.
- V případě, že si některé skupiny vyberou stejného zákazníka. Porovnejte, která z nich vyhověla zákaznickým požadavkům více.

- 1. typ** 4členná rodina (děti pubertálního věku), která chce klidnou 10denní dovolenou u moře. V hotelu s all-inclusive. Pár výletů k významným památkám.
- 2. typ** Mladý dobrodružný pár, který má omezený rozpočet a volný čas (7 dní). Nestojí o spaní v hotelech. Preferuje spaní v kempech, nebo Airbnb. Téměř vše preferuje low-cost. Chtějí poznat přírodu a kulturu.
- 3. typ** Bývalý zahraniční reportér, který se zajímá o historii a válečné konflikty. Preferuje poznání místní kultury.
- 4. typ** Digitální nomádka, která každé 2 měsíce cestuje do jiné země. Její hlavní požadavky jsou kvalitní wifi, ubytování a služby v jeho okolí. Ráda podnikne pár výletů v dané zemi, aby mohla sdílet své zážitky na sociálních sítích.
- 5. typ** Hledač adrenalinu. Chce navštívit zemi, která nabízí různé typy adrenalinových zážitků. Čas má pouze na 5 dní. Neomezený rozpočet.
- 6. typ** Seniorský pár, který rád navštěvuje cizí země. Muž preferuje mít vše naplánované od A do Z. Rád si dopřeje, ale spíše vyhledává akce a cenově výhodné ubytování, stravu, atd. Žena ráda nakupuje.
- 7. typ** Muž s partou 3 kamarádů, kteří by rádi zažili to koupání, kde je nadnáší voda. Potřebují vyřešit pouze dopravu, ubytování a naplánovat pár výletů. Jídlem na cestu je vybaven (řízky, zavařené jídlo, konzervy, pivo).

Závěr

Diplomová práce se věnovala netradičním vzdělávacím aktivitám pro výuku jihozápadní Asie na základní škole. Hlavním cílem práce bylo představit soubor netradičních aktivit, které by mohly učitelům zeměpisu pomoci s ozvláštňením výuky tohoto regionu a také s rozšířením jejich zdrojů.

Úvod teoretické části byl zaměřen především na současnou společnost a její požadavky na žáky. Tím spolu s kapitolami o cílech výuky a vyučovacích metodách došlo k přiblížení důvodů, proč se snažit vyučovat pomocí alternativních vzdělávacích aktivit. Následně byla zanalyzována státní a školní úroveň kurikulárních dokumentů českého vzdělávacího systému. U obou úrovní byl popsán jejich vztah s tématem jihozápadní Asie, očekávané výstupy, učivo či jeho časové rozvržení v průběhu školního roku. Závěr teoretické části byl věnovat stručné fyzicko-geografické a humánně-geografické charakteristice tohoto regionu. Ta byla doplněna vybranými mapami z digitálního atlasu od Mapy.cz, jež sloužily k obrazovému znázornění vybraných jevů a zároveň i jako zdroj, který si zaslouží pozornost učitelů zeměpisu.

Na základě rešerše odborné a populárně-naučné literatury došlo k naplnění cíle této práce. Byl sestaven soubor deseti různorodých aktivit, které jsou rozděleny podle jejich cíle a zaměření. Některé z aktivit mají za cíl žáky aktivizovat, jiné slouží jako podpora v objevování a další naopak k opakování. Z hlediska zaměření rozlišujeme ty, které souvisí s přírodními podmínkami, obyvatelstvem, hospodářstvím či jsou komplexní. Každá z aktivit byla sepsána tak, aby obsahovala postup, časovou dotaci, cíl, alternace, případně podpůrné materiály. Hlavní výhody aktivit lze spatřit v jejich jednoduchosti, odlišné časové dotaci (krátké, středně dlouhé a delší aktivity) a rozvíjení klíčových kompetencí žáků.

K možným nedostatkům práce lze řadit chybějící reflexi vybraných aktivit. Důvodem je na úvod zmiňovaný problém s časovou dotací, autorčin první rok ve školství a složitější nacházení cest s vybranou třídou. I přesto lze tvrdit, že soubor těchto aktivit je kvalitním zdrojem pro všechny učitele zeměpisu, kteří mají zájem o to, aby jejich výuka nebyla jednotvárná a odpovídala požadavkům dnešního světa.

Použité zdroje

ANDĚL, Jiří, Ivan BÍČÍK a Jan D. BLÁHA. *Makroregiony světa: nová regionální geografie*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4273-4.

BÍČÍK, Ivan, Jiří ANDĚL a Tomáš MATĚJČEK. *Makroregiony světa: regionální geografie pro gymnázia*. 2., přepracované vydání. Praha: Nakladatelství České geografické společnosti, 2019. ISBN 978-80-87476-02-4.

BRUER, John T., 1993. *Schools for Thought*. MIT Press. ISBN 9780262023528.

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY [online], 2023 [vid. 2023-04-17]. Dostupné z, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/>.

COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy*. Praha : Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-958-0.

ČAPEK, Robert. *Líný učitel: jak učit dobře a efektivně*. Praha: Raabe, [2017]. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-344-5.

ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnotících metod*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.

ČAPEK, Robert. *Uč jako umělec: malá kniha o velkých vzdělávacích myšlenkách*. Ilustroval Radek PETŘÍK. V Brně: Jan Melvil Publishing, 2020. Briquet. ISBN 978-80-7555-105-4.

Edu.cz: RVP - Rámcové vzdělávací programy. *Edu.cz* [online]. [vid. 2021-11-21]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/>

Geograf.in, 2023. *Geograf.in* [online]. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.geograf.in/cs/category.php?category=gdp>

GINNIS, Paul. *Efektivní výukové nástroje pro učitele: strategie pro zvýšení úspěšnosti každého žáka = The teacher's toolkit : raise classroom achievement with strategies for every learner*. Ilustroval Les EVANS. Praha: Euromedia Group, 2019. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-7617-582-2. KÜHNLOVÁ, H.: *Vybrané kapitoly z didaktiky geografie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997, 55 s. ISBN 8071843768

- HLOBILOVÁ, Jana, 2012. *Současní žáci ZŠ očima nepedagogických pracovníků školy* [online]. Brno [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/21179/vogelov%20E1_2013_bp.pdf?sequence=1. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce Mgr. Petr Sýkora, Ph.D.
- JELÍNEK, Martin, 2016. *Učební styly v informatických předmětech* [online]. Praha [vid. 2023-04-23]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/1664/DPTX_2014_2_11410_0_447360_0_162899.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce Doc. PhDr. Vladimír Rambousek, CSc.
- KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vydání druhé. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.
- KARLÍK, Tomáš. *Írán krotí největší ekologickou katastrofu v zemi: mizející Urmijské jezero* [online]. In: 2. 1. 2019 [vid. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2695352-iran-kroti-nejvetsi-ekologickou-katastrofu-v-zemi-mizejici-urmijske-jezero>
- Klíčové kompetence v základním vzdělávání, 2007. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [vid. 2022-11-22]. Dostupné z: file:///C:/Users/U%C5%BEivatel/Downloads/SP_kkzv%20.pdf
- KÜHNLOVÁ, H., 1999. Kapitoly z didaktiky geografie. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 145 s. ISBN 80-7184-995-2
- LOŠŤÁK, Pavel, 2006. *Desertifikace - globální problém lidstva*. Olomouc. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
- MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.
- MAREŠ, Jiří. *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0174-8.
- MÍSAŘOVÁ, Darina a Jan HERCIK, 2013. *Kapitoly z didaktiky geografie I* [online]. Olomouc [vid. 2023-04-22]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/12719361-Kapitoly-z-didaktiky-geografie-1.html>. Univerzita Palackého v Olomouci.

MOORE, Henry, *The world's most popular religious destinations*, TravelAwaits. [online]. [vid. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.travelawaits.com/2411341/the-worlds-most-popular-religious-destinations>

MŠMT: *Rámcový vzdělávací program pro ZV* [online], 2021. [vid. 2021-11-21]. Dostupné z: <file:///C:/Users/U%C5%BEivatel/Downloads/RVP%20ZV%202021%20zmeny-1.pdf>

PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Vyd. 5. Přeložil Štěpán KOVAŘÍK. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-427-4.

Proč se mění krajina kolem nás? Návrh osmi tematických aktivit do výuky. *Zachraň zeměpis* [online]. 11. 4. 2022 [vid. 2022-11-20]. Dostupné z: <https://zachranzemepis.cz/proc-se-meni-krajina-kolem-nas-navrh-8-tematickych-aktivit-do-vyuky/>

PRŮCHA, J., *Moderní pedagogika*. 4. aktual. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-503-5

PRŮCHA, Jan, 1975. Bernsteinova teorie o vztahu jazyka, vzdělání a sociální třídy. *Pedagogika*. 25, 15-32.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 5., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN isbn:978-80-262-0456-5.

Průřezová témata. *Národní pedagogický institut* [online]. Praha, 2016, 2016 [vid. 2022-11-22]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10843>

Rámcové vzdělávací programy, 2022. In: *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. [vid. 2023-04-22]. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/rvp.html>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2021. *Edu.cz* [online]. Praha, 2021 [vid. 2022-11-22]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

ŘEZNÍČKOVÁ, D., 1995. Nezapomněli jste na schémata? Geografické rozhledy, roč. 4, č. 4. Praha: Česká geografická společnost

ŘEZNÍČKOVÁ, Dana. *Žijeme v Evropě: Pracovní sešit pro žáky základních škol a nižších ročníků víceletých gymnázií*. 2. uprav. vyd. Praha: Česká geografická společnost, 1995. Pracovní sešity. ISBN 80-901942-0-6.

SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2254-7.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1821-7.

Školní atlas světa. 4. vydání. Praha: Kartografie Praha, 2017. ISBN 978-80-7393-399-9.

Tematický plán, 2018. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 3. 5. 2018 [vid. 2023-03-21]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Tematick%C3%BD_pl%C3%A1n#Reference

TŮMOVÁ, Kateřina, 2011. *Alternativní metody ve výuce cizích jazyků* [online]. České Budějovice [vid. 2023-04-22]. Dostupné z: https://theses.cz/id/hmw55i/Diplomov_prce_cel_pdf_pdf.pdf. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Mgr. Kateřina Dvořáková, Ph.D.

VALIŠOVÁ, Alena a Miroslava KOVAŘÍKOVÁ. *Obecná didaktika a její širší pedagogické souvislosti v úkolech a cvičeních*. Praha: Grada, 2021. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-3249-2.

VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3357-9.

VÁVRA, J. *Didaktika geografie 1. Od vzdělávacího programu. Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině v zeměpisu na ZŠ, na příkladu tématu Světový oceán*. vyd. Liberec, TUL, 2006. 93s. ISBN 80-7372-083-3

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, 2016. *Národní pedagogický institut: RVP* [online]. Praha, 2016 [vid. 2022-11-22]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10847>

Zdroje obrázků

Obr 1: PLACCETE, Clément Lafon, 2021. Jak můžeme dosáhnout vynikající úrovně výuky?. *Vesmír* [online]. Vesmír, 6. 9. 2021 [vid. 2023-04-22]. Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2021/cislo-9/jak-muzeme-dosahnout-vynikajici-urovne-vyuky.html#english>

Obr 2: *Maňáková klasifikace výukových metod*; vlastní zpracování podle Maňák, Švec 2003, s. 49

Obr 3: *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*, 2021. *Edu.cz* [online]. Praha, 2021 [vid. 2022-11-22]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

Obr 4: *Školní vzdělávací program pro ZŠ Kaplického* [online], 2021. Liberec [vid. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://zs-kaplickeho.cz/dokumenty-skoly/>

Obr 5: *Tematický plán pro 7. ročník - ZŠ Kaplického*; vnitřní dokumenty ZŠ Kaplického

Obr 6: *Mapa vybraných států JZ Asie* [online], 2023. Esri: OpenStreetMap [vid. 2023-04-23]

Obr 7: *Mapa povrchu* [online], 2023. Praha: Atlas.mapy.cz [vid. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://atlas.mapy.cz/?p=000101&id=povrch-zeme&n=m&d=Q27293&z=5.8&x=29.958&y=42.504&m=m>

Obr 8: *Desková tektonika a vulkanismus* [online], 2023. Praha: Atlas.mapy.cz [vid. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://atlas.mapy.cz/?p=000001&id=tektonika&n=m&d=Q27293&z=5.8&x=29.958&y=42.504&m=m>

Obr 9: *Zalidnění států* [online], 2023. Praha: Atlas.mapy.cz [vid. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://atlas.mapy.cz/?p=011000&id=zalidneni&n=m&d=Q27293&z=5.8&x=29.958&y=42.504&tl=7&m=m>

Obr 10: *Ohniska napětí* [online], 2023. Praha: Atlas.mapy.cz [vid. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://atlas.mapy.cz/?p=110000&id=ohniska-napeti&n=m&d=Q27293&z=5.8&x=29.958&y=42.504&m=m>

Zdroje obrázků ve vybraných aktivitách

Tvorba klimadiagramu - slepá mapa JZ Asie:

https://dmaps.com/carte.php?num_car=16252&lang=en

Modelína – slepá mapa JZ Asie: https://d-maps.com/carte.php?num_car=16252&lang=en

E-U-R – vlajka Izraele: <https://www.britannica.com/topic/flag-of-Israel>

E-U-R – zeď nářků: <https://dannythedigger.com/tours/5-days-bar-mitzvah-tour-to-israel/>

E-U-R – Jeruzalém: <https://www.viator.com/tours/Tel-Aviv/7-Night-Israel-Highlights-and-Biblical-Tour-Jerusalem-Bethlehem-Nazareth-Galilee-and-Optional-Dead-Sea-Day-Trip/d920-6803BIBLELAND>

E-U-R – Mrtvé moře: <https://www.onthegotours.com/blog/2016/11/visiting-dead-sea-israel/>

E-U-R – vlajka Palestiny: <https://www.alestiklal.net/en/view/13761/will-the-flag-battle-cause-a-new-escalation-between-israel-and-the-palestinians>